

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН
КАФЕДРА МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН ТА СТРАТЕГІЧНИХ СТУДІЙ

ДОПУСТИТИ ДО ЗАХИСТУ

Завідувач випускової кафедри

 Ніна РЖЕВСЬКА

«07» _____ 06 _____ 2024 р.

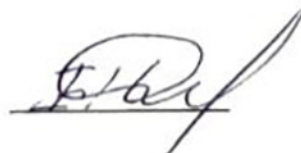
КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
ВИПУСКНИКА ОСВІТНЬОГО СТУПЕНЯ БАКАЛАВРА
СПЕЦІАЛЬНОСТІ 291 «МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ
СУСПІЛЬНІ КОМУНІКАЦІЇ ТА РЕГІОНАЛЬНІ СТУДІЇ»
ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНОЇ ПРОГРАМИ
«МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ»

**Тема: «АРАБО-ІЗРАЇЛЬСЬКИЙ КОНФЛІКТ У БЛИЗЬКОСХІДНІЙ
ПОЛІТИЦІ США»**

Виконавець: здобувач вищої освіти 4 курсу, 407 групи, Грабовський Ярослав
Олександрович

Керівник: професор кафедри міжнародних відносин та стратегічних студій,
д.політ.н., професор Ржевська Ніна Федорівна

Нормоконтролер:

Ніна РЖЕВСЬКА

КИЇВ 2024

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ІСТОРИКО-ПОЛІТИЧНІ ЗАСАДИ АРАБО-ІЗРАЇЛЬСЬКОГО КОНФЛІКТУ.....	6
1.1 Передумови виникнення конфлікту.....	6
1.2 Основні етапи та події розвитку конфлікту.....	8
1.3 Роль США в історії арабо-ізраїльського конфлікту.....	17
РОЗДІЛ 2. ПОЛІТИЧНІ, ЕКОНОМІЧНІ ТА ДИПЛОМАТИЧНІ АСПЕКТИ АРАБО-ІЗРАЇЛЬСЬКОГО КОНФЛІКТУ.....	21
2.1 Геополітичне значення Близькосхідного регіону для США.....	21
2.2 Роль США в економічній співпраці з країнами Близького Сходу.....	29
2.3 Переговори та ініціативи умиротворення процесу.....	31
РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВИ ВРЕГУЛЮВАННЯ АРАБО-ІЗРАЇЛЬСЬКОГО КОНФЛІКТУ.....	40
3.1 Системний аналіз арабо-ізраїльського конфлікту.....	40
3.2 SWOT-аналіз ролі США в арабо-ізраїльському конфлікті.....	46
3.3 Роль США в розв’язанні арабо-ізраїльського конфлікту: сценарії та перспективи врегулювання.....	48
ВИСНОВКИ.....	51
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	53

ВСТУП

Актуальність теми. Арабо-ізраїльський конфлікт нині залишається одним із найскладніших і напружених у світовій політичній історії та в близькосхідній політиці, зокрема для Сполучених Штатів. Цей конфлікт, відомий як ізраїльсько-палестинський, віддзеркалює існуючі в регіоні суперечності протяжністю в кілька десятиліть, викликаючи значний інтерес серед політиків та світової громадськості.

Його природа коріниться, насамперед, у територіальних претензіях та прагненні до національної самоідентифікації обох сторін, як ізраїльтян, так і палестинців. З моменту створення Держави Ізраїль і втрати палестинських територій у 1948 році конфлікт пройшов низку етапів, позначених кількома війнами, переговорами, угодами та порушенням режиму припинення вогню.

Щодо Сполучених Штатів, то вони виступають ключовим учасником близькосхідного миротворчого процесу, а їхнє відношення до арабо-ізраїльського конфлікту має значний вплив на його подальший розвиток. Політика США в цьому контексті включає надання фінансової підтримки Ізраїлю, сприяння мирним переговорам і пошуку спільних рішень, а також – використання свого впливу для забезпечення безпеки та стабільності в регіоні.

Одним із ключових аспектів в дослідженні арабо-ізраїльського конфлікту в контексті політики США є постійна динаміка внутрішніх і зовнішніх факторів, що впливають на прийняття рішень. Зміни в складі адміністрацій, політичних поглядах і пріоритетах, а також – у регіональному та глобальному контексті, в усій своїй повноті впливають на реакцію Сполучених Штатів стосовно цього конфлікту.

Враховуючи складність та актуальність арабо-ізраїльського конфлікту, розкриття його особливостей через призму близькосхідної політики США, для політиків, аналітиків і всіх зацікавлених сторін, що прагнуть досягти мирної та стійкої ситуації в цьому напруженому регіоні, є надзвичайно важливим завданням.

Значний внесок в дослідження близькосхідної політики США в арабо-ізраїльському конфлікті внесли такі дослідники як Майкл Оррен у своїй праці «Влада, Віра та Фантазія: Америка на Близькому Сході з 1776 року до теперішнього

часу», Ноам Хомський «Фатальний Трикутник: Сполучені Штати, Ізраїль та палестинці», Джон Міршаймер та Стівен Волт «Ізраїльське лобі та зовнішня політика США», Вільям Квандт «Мирний процес: Американська дипломатія та арабо-ізраїльський конфлікт з 1967 року». До цього списку також слід додати імена українських вчених: Олександр Богомолів, Сергій Данилов, Сергій Троян, Олена Коппель, Юрій Скороход, Алла Захарченко, Олена Пархомчук, Анастасія Пархомчук.

Мета дослідження. Метою кваліфікаційної роботи є встановлення місця і значення арабо-ізраїльського конфлікту в близькосхідній політиці США та спроба створення стратегій та рекомендацій щодо забезпечення стабільності та миру в регіоні.

Сформульована мета зумовила необхідність виконання наступних дослідницьких завдань:

- розкрити історичні та сучасні передумови означеного конфлікту, що визначають зовнішню політику США на Близькому Сході;
- надати оцінку внеску Сполучених Штатів у мирні переговори та спроби врегулювати конфлікт між Ізраїлем і Палестинською автономією;
- представити можливі стратегії дипломатичного впливу на сторони конфлікту та окремо методи та інструменти, що використовують США;
- визначити стратегічні цілі та інтереси Америки на Близькому Сході та показати як вони пов'язані з арабо-ізраїльським конфліктом;
- встановити ефективність ретроспективних дій США у контексті досліджуваного конфлікту.

Об'єктом дослідження є близькосхідна політика Сполучених Штатів .

Предметом — визначення місця і значимості арабо-ізраїльського конфлікту в політиці США на Близькому Сході.

Методи дослідження. Системний-аналіз, SWOT-аналіз ролі США в арабо-ізраїльському конфлікті та сценарний метод.

Практичне значення отриманих результатів. Результати дослідження можуть сприяти підвищенню громадської уваги до конфлікту та ролі США в ньому.

Отримана інформація може бути використана в публічних та наукових дискусіях з метою підвищення обізнаності та кращого розуміння проблеми.

Апробація отриманих результатів. Основні положення та висновки кваліфікаційної роботи представлено у 2 публікаціях автора: тези у Всеукраїнській науково-практичній конференції з міжнародною участю (м. Київ 29 лютого 2024 року) та тези у XXIV Міжнародній науково-практичній конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених «ПОЛІТ. Сучасні проблеми науки» (м. Київ 2-5квітня 2024 року) [42;43].

Публікації. Результати дослідження опубліковано в 2-х збірниках матеріалів науково-практичних конференцій.

Структура роботи. Структура роботи обумовлена метою та завданнями дослідження. Загальний обсяг її становить 60 сторінок, з яких основного тексту — 50 сторінок. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, дев'яти підрозділів, висновків, списку використаних джерел та літератури (72 найменувань українською та англійською мовами).

РОЗДІЛ 1

ІСТОРИКО-ПОЛІТИЧНІ ЗАСАДИ АРАБО-ІЗРАЇЛЬСЬКОГО КОНФЛІКТУ

1.1 Передумови виникнення конфлікту

Конфлікт між арабськими та єврейськими етнічними групами у Палестині має історичні корені, зумовлені боротьбою за територіальне володіння.

Однією з ключових передумов виникнення конфлікту були територіальні та національні претензії обох сторін до одного і того ж регіону, а саме – Палестини. Ця земля, історично значуща для обох народів, була об'єктом бажань у створенні власної держави.

Історично, періодом початку конфлікту є XIX століття, коли розпочалася інтенсивна імміграція євреїв до Палестини, що була реакцією на антисемітизм у Європі та потреби створення власної національної держави для єврейського народу. Проте, з точки зору місцевого арабського населення Палестини, це зумовило незадоволення, оскільки це означало появу нових поселенців, які претендували на їхню землю.

Ще однією передумовою конфлікту була британська мандатна політика в Палестині після Першої світової війни. Британська влада обіцяла створити національну державу як для єврейського, так і для арабського народів. Саме ця політика розпалила конфлікт між обома народами.

Після Другої світової війни, події розділення Палестини та створення держави Ізраїль спричинили значну напругу в регіоні. Для багатьох арабів це було відчуттям історичної несправедливості та окупації їхньої території.

Крім того, релігійні розбіжності між євреями та мусульманами також сприяли поглибленню напруженості конфлікту, оскільки релігійні аспекти встановлюють важливість Палестини для обох сторін як святого місця.

Ще одним зі значущих факторів, що став передумовою арабо-ізраїльських конфліктів, була відмова арабських країн визнати Ізраїль як державу, що призвело до багаточисельних війн та конфліктів.

Передумови арабо-ізраїльського конфлікту включають територіальні претензії, історичні розбіжності, вплив колоніальної політики та релігійні аспекти. Ці фактори продовжують мати великий вплив на сучасний характер конфлікту та його розвиток, включаючи вплив на зовнішню політику США у регіоні Близького Сходу.

Однією з ключових передумов є економічні та ресурсні аспекти конфлікту. Контроль над річками, землями і природними ресурсами, такими як вода, був і залишається суттєвим фактором у боротьбі за вплив у регіоні. Вода є обмеженим ресурсом у Палестині, і контроль над нею викликає напруження між Ізраїлем та Палестинською владою.

Ще однією передумовою є демографічні зміни в регіоні – зростання кількісних показників населення обох національних груп у Палестині та на територіях Ізраїлю, що також впливає на напруженість конфлікту. За деякими оцінками, арабське населення в Ізраїлі зростає швидше, ніж єврейське, що й породжує додаткові соціальні та політичні виклики для обох груп.

Політичні аспекти також варто враховувати. Підтримка та втручання з боку міжнародних акторів, таких як Сполучені Штати, Європейський союз та Організація Об'єднаних Націй, має великий вплив на хід конфлікту. Політичні угоди та спроби мирного врегулювання конфлікту також відіграють значну роль у формуванні сучасного ландшафту Близького Сходу.

Крім того, націоналістичні та ідеологічні фактори, такі як віра в право на самовизначення, суверенітет та територіальна цілісність, грають важливу роль у формуванні поглядів обох сторін і ускладнюють потенційне мирне врегулювання конфлікту.

Отже, враховуючи економічні, демографічні, політичні та ідеологічні аспекти, можна побачити, що передумови арабо-ізраїльського конфлікту досить складні і мають багато вимірів. Вирішення цього конфлікту вимагає комплексного підходу та зусиль з боку всіх сторін і міжнародного співтовариства.

1.2 Основні події та етапи розвитку конфлікту

Основні події та етапи розвитку арабо-ізраїльського конфлікту відображають довгу та складну історію протистояння між арабськими та єврейськими національними групами в регіоні Близького Сходу.

Першим етапом є прийняття Декларації Бальфура у 1917 році [45], де уряд Великої Британії виступив із підтримкою концепції створення національного осередка для єврейського народу в Палестині. Однак, у цьому листі також було визначено те, що не повинні порушуватись права неєврейського населення в ході цього процесу. Пізніше ця декларація відіграла важливу роль в створенні держави Ізраїль, але викликала невдоволення серед арабського населення, що призвело до подальшого росту напружених відносин в регіоні.

Другий етап – це Арабське повстання в Палестині (1936-1939) [37]. Арабське населення виступало проти єврейської імміграції, бо боялося втрати своїх земель і впливу в регіоні через зростання чисельності єврейського населення. Крім того, вони були незадоволені британською політикою, що підтримувала цю імміграцію та створення єврейської держави. Повстання відбувалося через різноманітні форми протестів, включаючи страйки, демонстрації, а також збройні напади на єврейські поселення та британські військові цілі. Британська армія відповідала на повстання репресіями, що призвели до багатьох жертв серед арабського населення.

Третім етапом стала Перша арабо-ізраїльська війна (1948–1949). 29 листопада 1947 року, резолюцією № 181, Генеральної асамблеї ООН санкціонувала припинення британського мандату в Палестині та її розподіл на дві частини з метою створення двох окремих держав – єврейської та арабської, а 14 травня 1948 року, Єврейська Національна Рада оголосила про заснування Держави Ізраїль.

Проте, державу в арабській частині Палестини, яку бажали зайняти сусідні арабські країни, так і не було засновано. Кілька арабських держав, таких як Єгипет, Сирія, Ірак, Йорданія, Саудівська Аравія, Ліван, Ємен, об'єдналися в коаліцію, щоб протистояти рішенню ООН про розподіл Палестини та проголошення незалежності Ізраїлю, та розпочали війну проти новозаснованої держави. Палестинська армія також

приєдналися до боротьби на їхньому боці. Незважаючи на нерівні сили з самого початку, Ізраїльська армія оборони (ЦАХАЛ) здобула контроль над більшою частиною території, що призначалася для арабської держави, а також над західною частиною міста Єрусалим. Єгипет отримав контроль над Сектором Гази, а східна частина Єрусалима та Західний берег річки Йордан перейшли під контроль Йорданії.

Перша арабо-ізраїльська війна завершилася підписанням низки перемир'їв між Ізраїлем і кожною з держав-учасниць війни. Ці угоди формально не стали мирними договорами, але встановили лінії припинення вогню, що частково визначили кордони Ізраїлю та сусідніх арабських держав.

Перше перемир'я було підписано 24 лютого 1949 року з Єгиптом. Ліван підписав перемир'я з Ізраїлем 23 березня 1949 року. Перемир'я з Йорданією було досягнуто 3 квітня 1949 року. Останнє перемир'я було підписано з Сирією 20 липня 1949 року.

Кожне з цих перемир'їв передбачало створення демілітаризованих зон, що мали бути під контролем миротворчих сил ООН. Проте, незважаючи на формальне припинення вогню, ці угоди не призвели до довгострокового миру в регіоні, і напруженість між Ізраїлем та його арабськими сусідами залишалася високою.

Суецька Криза 1956 року – четвертий етап конфлікту. 26 липня 1956 року президент Єгипту Гамаль Абдель Насер націоналізував Суецький канал, що був власністю британсько-французького підприємства, яке володіло ним та експлуатувало Суецький канал з моменту його будівництва у 1869 році. Оголошення Насера стало наслідком місяців зростаючої політичної напруги між Єгиптом, Великою Британією та Францією. Не дивлячись на те, що Насер пропонував повне економічне відшкодування компанії, британський та французький уряди, які давно підозрювали його у замаху на знищення їхнього політичного впливу в регіоні, різко відреагували на націоналізацію. Єгипетський лідер лютував, бо бачив як Європа намагалася зберегти своє колоніальне домінування.

Уряд США під керівництвом президента Айзенгауера, переймаючись можливістю ескалації конфлікту між своїми союзниками у НАТО та впливовою державою на Близькому Сході (а також можливим втручанням СРСР у даний

конфлікт), намагався посередництвом вирішити британсько-французько-єгипетський конфлікт. 9 вересня міністр закордонних справ США Джон Фостер Даллес запропонував створити Асоціацію користувачів Суецького каналу (АКСК), як міжнародний консорціум з 18 провідних морських держав світу, для контролю каналу. Хоча АКСК надавала б Великобританії, Франції та Єгипту рівні права в управлінні каналом, ці та інші посередницькі зусилля США та міжнародні спроби не були повною мірою підтримані жодною зі сторін конфлікту.

У переговорах зі Сполученими Штатами від серпня до жовтня британський уряд неодноразово натякали на можливість використання сили у відносинах з Насером. У той же час британці та французи проводили таємні військові консультації з Ізраїлем, які Насер вважав загрозою для своєї безпеки, свідченням цьому було створення спільного плану для вторгнення до Єгипту та повалення його президента. Відповідно до цих планів, 29 жовтня 1956 року, ізраїльські війська атакували Єгипет через Синайський півострів, просуваючись на 10 миль від Суецького каналу. Під приводом захисту каналу від двох воюючих сторін, Великобританія та Франція кілька днів пізніше висадили свої війська.

У відповідь адміністрація Айзенгауера, переймаючись, що Сполучені Штати не впливають на амбіції європейського постколоніалізму, а також можливим втручанням СРСР в даний конфлікт, тиснула на Великобританію та Францію, щоб ті прийняли перемир'я Організації Об'єднаних Націй 6 листопада. Більше того, Сполучені Штати проголосували за резолюції ООН, публічно засуджуючи вторгнення та схвалюючи створення миротворчої сили ООН. Публічний осуд Вашингтоном двох із числа його найважливіших союзників тимчасово погіршив відносини з Лондоном та Парижем.

Згодом Єгипет почав військову мобілізацію в Синайському півострові та вимагав виведення миротворчих сил ООН, що призвело до Шестиденної війни 1967.

П'ятий етап – Шестиденна війна 1967 р. Це протистояння виникло внаслідок загострення обстановки в військово-політичних відносинах між Ізраїлем і його сусідніми арабськими державами. 5 червня 1967 року Єгипет, Сирія та Йорданія зосередили свої війська на кордонах з Ізраїлем і заблокували доступ ізраїльським кораблям до Червоного моря та Суецького каналу. Щоб нейтралізувати загрозу на

своїх кордонах, Ізраїль завдав превентивний удар по аеродромах трьох арабських держав, зруйнувавши значну частину їхньої авіації на землі ще до початку бойових дій. Протягом наступних днів Ізраїль провів ряд успішних військових операцій на всіх фронтах: на Синайському півострові проти Єгипту, на Голанських висотах проти Сирії, та на Західному березі Йордану. У результаті шестиденного протистояння Ізраїль завдав нищівної поразки коаліції арабських держав та отримав контроль над новими територіями, включаючи Сектор Гази, Синайський півострів, Голанські висоти та Західний берег річки Йордан [65].

Війна Судного дня (1973), або інакше – «Жовтнева війна» є шостим етапом у розвитку арабо-ізраїльського конфлікту. Вона розпочалася 6 жовтня 1973 року нападом Єгипту та Сирії на Ізраїль. Це був день Йом-Кіпура, що в Ізраїлі відзначається як день покаяння та посту. Єгипет та Сирія вибрали цей момент для нападу, сподіваючись на несподіваність та вразливість ізраїльських оборонних сил.

Початковий етап війни був дуже успішним для арабських коаліційних сил. Єгипетська та сирійська армії здійснили швидкі перемоги та просунулися вглиб території Ізраїлю. на Синайському півострові та на Голанських висотах відповідно. Збройні сили Єгипту за військової допомоги СРСР і Югославії просунулись на Синайському півострові, а сирійські війська почали просуватись на Голанських висотах і досягли певні успіхи.

Під час перших днів війни, коли Ізраїль опинився у важкому становищі, Сполучені Штати негайно розпочали постачання військової допомоги, включаючи зброю. Це допомогло Ізраїлю стабілізувати фронт та розпочати активну контратаку та здійснити швидку мобілізацію своїх резервів. Після складних боїв, Ізраїль продемонстрував велику військову майстерність і зміг відновити ініціативу, а також взяти верх над арабськими силами.

Дипломатично США активно працювали на міжнародній арені для того, щоб врегулювати конфлікт, співпрацюючи з іншими державами та міжнародними організаціями, включаючи ООН, для встановлення перемир'я та проведення мирних переговорів між сторонами конфлікту.

22 жовтня 1973 року Рада Безпеки ООН ухвалила резолюцію про негайне припинення військових дій – між Ізраїлем та Єгиптом було укладено перемир'я, а в 1974 році – досягнуто мирної угоди [60].

Сьомий етап – Перша Ліванська війна 1982 р., коли Ізраїль вторгся до Лівану, де тривала громадянська війна, з метою знищення Організації визволення Палестини під керівництвом Ясера Арафата та боротьби з радикальними мусульманськими групами, які здійснювали атаки на Ізраїль. Ізраїльські війська швидко продовжили свій наступ і досягли Бейрута, столиці Лівану. За цим вторгненням слідувало інтенсивне бомбардування Бейрута та інших міст, з метою розбиття і знищення Організації визволення Палестини (ОВП), яка базувалася в Лівані та вчиняла атаки на Ізраїль з ліванської території.

Після тривалих бойових дій і міжнародного тиску, ОВП погодилася евакуювати своїх бойовиків з Лівану під наглядом міжнародних сил, що означало кінець присутності ОВП у Лівані. Після виведення ОВП, в Ліван були направлені миротворчі сили з різних країн для моніторингу ситуації та забезпечення миру в регіоні.

На початковій стадії врегулювання Ліванської війни дипломатичні зусилля здійснювалися спільно колективними силами дипломатії, залучаючи Групу семи, РБ ООН та ЄЕС, які одночасно взаємодіяли на вищому рівні. Хоча Перша Ліванська війна завершилася певними мирними заходами, конфлікт в країні залишився.

Восьмий етап – Перша інтифада (1987-1993), перше повстання палестинського народу, що розпочалася 1987 року як результат накопичення невдоволення палестинців через погіршення їхнього становища під ізраїльською окупацією. Це була масштабна відповідь Палестинського населення, яке виступило проти окупаційного режиму, вимагаючи своїх прав та незалежності. Інтифада включала велику кількість актів цивільної непокорності, в тому числі масові протести, страйки, бойові дії та загальний бунт проти окупаційних сил, а на деяких територіях – локальні бойові дії між палестинцями та ізраїльтянами. Перша інтифада змусила міжнародну спільноту звернути увагу на гострі питання і викликала значний міжнародний тиск на Ізраїль, щоб відновити мирні переговори з палестинцями.

Повстання сприяло досягненню компромісу, в 1988 році Організація визволення Палестини визнала Державу Ізраїль, а Ізраїль, у відповідь, в 1993 року визнав Організацію визволення Палестини повноважним представником палестинського народу.

Перша інтифада закінчилася шляхом укладення мирного договору Осло-1, першим у серії мирних угод між Ізраїлем і палестинськими представниками. Осло-1 відкрив шлях до подальших переговорів між Ізраїлем і палестинцями, а також до створення Палестинської національної адміністрації, що отримала контроль над частиною Західного берега річки Йордан і Сектора Газа [66].

Дев'ятий етап (2000-2005) – Друга інтифада, що розпочалася у вересні 2000 року після візиту Аріеля Шарона, тодішнього кандидата на посаду прем'єр-міністра Ізраїлю, на Храмовій горі мечеті Аль-Акса в Єрусалимі, що спричинило новий виток насильства.

Храмова гора є значимим духовним місцем як для мусульман, так і для юдеїв, і присутність Шарона там викликала хвилю гніву серед палестинців. Почалось Друге повстання палестинців масовими заворушеннями та киданням каміння у бік Стіни Плачу. Ця інтифада характеризувалася терористичними атаками та збройними сутичками між ізраїльськими силами та палестинськими бойовиками. Палестинці використовували тактику самопідривів, масових стрілецьких нападів та ракетних обстрілів. Ці атаки були спрямовані на ізраїльські міста та цивільне населення. Ізраїльські сили відповідали рейдами, цільовими вбивствами лідерів палестинських угруповань, а також масштабними військовими операціями з метою знищення інфраструктури, яку вважали терористичною.

У результаті, Друга інтифада значно ускладнила можливі шляхи мирного врегулювання конфлікту, підірвала довіру між сторонами та призвела до подальшого занепокоєння в регіоні. Її завершення формально не було оголошено, але вважається, що вона закінчилася на початку 2005 року, відколи інтенсивність конфлікту знизилася. Тим не менш, корінні причини конфлікту залишились невирішеними, а напруженість між Ізраїлем та палестинцями продовжувала зростати.

Друга Ліванська війна 2006 року є десятим етапом розвитку і протікання конфлікту. Виведення ізраїльських військових сил з Лівану в 2000 році стало кроком у напрямку мирного врегулювання конфлікту та встановлення стабільності в регіоні, але напруженість між Ізраїлем та Ліваном залишалася і вилилася в Другу Ліванську війну 2006 року.

Війна почалася 12 липня 2006 року, коли ліванська шіїтська терористична організація Хезболла здійснила ракетні обстріли та напади на ізраїльські міста, а також атакувала два ізраїльські військові патрулі біля ліванського кордону. У наслідок цієї провокації розпочався новий збройний конфлікт. Ізраїль відповів масштабними повітряними обстрілами та артилерійськими ударами по Лівану, націлюючись на інфраструктуру Хезболли. Також була розпочата наземна ізраїльська операція на півдні Лівану з метою знищити бази Хезболли.

США взяли на себе роль посередника у зусиллях досягнути Резолюції 1701 Ради Безпеки ООН, що закликала до припинення вогню і включала положення про розгортання миротворчих сил ООН у південному Лівані, завдяки чому 14 серпня 2006 року війна була припинена. Згідно з умовами Резолюції, Ізраїль повинен був вивести війська із Лівану, бойовики Хезболли, що на півдні Лівану, мали роззброїтися, а контроль над цією зоною мали взяти на себе ліванські війська та контингент ООН.

I, нарешті, одинадцятий етап (2007-2023) – сучасний етап конфлікту.

У червні 2007 року відбулись внутрішні бойові дії між прибічниками партії Фатх і руху ХАМАС. У результаті цих подій ХАМАС взяв у свої руки контроль над Сектором Гази, в той час як території Західного берега річки Йордан перейшли під контроль партії Фатх. Ці події спричинили блокаду Сектора Гази з боку Ізраїлю та Єгипту, що обмежило переміщення людей та товарів, негативно позначившись на економіці та умовах життя в регіоні. У 2008-2009 роках у Секторі Гази відбувалася війна.

У грудні 2008 року ХАМАС атакував ізраїльські міста, у відповідь на що Ізраїль розпочав операцію з бомбардування цілей у Секторі Гази та наземного вторгнення, що отримала назву «Литий свинець». Після закінчення цієї операції вдалось досягти відносного спокою на кордоні.

Через недостатньо ретельний контроль на єгипетському кордоні, ХАМАСу вдалось поповнити арсенал зброї та ракет, знищені під час операції «Литий свинець». Також важливим постачальником зброї та ракет в Сектор Гази став Іран. Коли ХАМАС накопив достатньо зброї, то масові ракетні обстріли міст Ізраїлю продовжились. У відповідь на ці обстріли Ізраїль розпочав операцію «Хмарний Стовп». Протягом цієї семиденної військової операції, ЦАХАЛ завдав близько 1500 ударів по Сектору Газа, в результаті чого було знищено велику кількість зібраних там ракет, а 21 листопада 2012 року було оголошено про припинення вогню між Ізраїлем і рухом ХАМАС.

Після повторного зростання кількості ракетних обстрілів ізраїльської території з Сектору Гази в 2014 році, ізраїльські сили розпочали проведення нової операції – «Непорушна скеля». Операція почалася 8 липня 2014 року з інтенсивних ізраїльських повітряних ударів по цілях у Газі, що мали на меті знищення ракетних комплексів, складів озброєнь і командних пунктів ХАМАСу. Пізніше Ізраїль розпочав наземну операцію, щоб знищити тунелі, що ведуть з Гази на територію Ізраїлю і використовувались ХАМАСом для проведення атак на ізраїльській території.

26 серпня було підписано угоду про припинення вогню. Проте, конфлікт тривав і надалі, а до того ж зростання іранського впливу в регіоні, зокрема через підтримку угруповань, таких як Хезболла в Лівані та ХАМАС у Газі, значно ускладнило ситуацію. Іран використовував ці угруповання як засіб здійснення тиску на Ізраїль та як інструмент своєї регіональної політики.

Протягом усього часу протікання даного конфлікту існували спроби його мирного врегулювання. Важливим моментом даного етапу стало в 2020 році укладення угод, відомих як Угоди Авраама, про нормалізацію відносин між Ізраїлем та декількома арабськими державами, за сприяння США. Цей відомий дипломатичний успіх передбачав підписання угод між Ізраїлем ОАЕ, Бахрейном, Суданом та Марокко. Домовленості були підтримані США і свідчили про те, що в регіоні відбувається зміна динаміки, з акцентом на економічне співробітництво та взаємну безпеку, хоча вони й викликали різноманітні реакції серед палестинців.

Наразі, триває етап ескалації конфлікту (2023-2024), що можна вважати наступним, дванадцятим етапом. 7 жовтня 2023 року, на п'ятдесяту річницю Жовтневої війни 1973 року, бойове угруповання ХАМАС здійснили масований ракетний обстріл Ізраїлю з Сектору Гази. Напад ХАМАСу продовжився масштабним наступом бойовиків на ізраїльську територію, де вони вдало захопили військову базу і кілька прикордонних населених пунктів. Атака включала в себе масові вбивства та взяття цивільних осіб у заручники. У відповідь на це, Ізраїль вперше за 50 років оголосив воєнний стан і розпочав військову операцію проти ХАМАСу в Секторі Гази під назвою «Залізні мечі».

Головним наміром Ізраїлю стало знищення ХАМАСу. Ізраїль розпочав кампанію масового акту колективного покарання цивільних. Бомбили лікарні та карети швидкої допомоги, було зруйновано приблизно половина будівель на півночі Гази. Також Ізраїль майже повністю перервав постачання води, продовольства та генерацію електроенергії для приблизно 2 мільйонів жителів Гази. Проте масове покарання цивільних не переконало жителів Гази припинити підтримку ХАМАСу, навпаки – це лише посилює образи серед палестинців.

8 жовтня Ліванська Хезболла оголосила про приєднання до сил ХАМАСу. О 7 годині ранку військові Хезболли заявили, що обстріляли базу ЦАХАЛ ракетами й з мінометів [38]. 14 жовтня Єменське угруповання Хуситів заявило про готовність боротися за Палестину, а вже 31 жовтня Ємен офіційно оголосив війну Ізраїлю [49]. Також у конфлікті беруть участь Ісламський опір в Іраку та Іран.

Дані етапи розвитку конфлікту та основні події демонструють складний та довготривалий характер арабо-ізраїльського протистояння, а також показують, як він продовжує впливати на політичну, економічну та соціальну ситуацію на Близькому Сході. Конфлікт постійно підживлює напругу між країнами Близького Сходу, впливаючи на дипломатичні відносини та союзи. Конфлікти перешкоджають торгівлі та відлякують інвесторів. Держави, залучені до конфлікту, витрачають значні кошти на оборону, що зменшує фінансування на соціальні програми та економічний розвиток. Постійні військові дії призводять до численних жертв серед цивільного населення, руйнування житла та критичної інфраструктури, що спричиняє

гуманітарні кризи. Конфлікт сприяє радикалізації населення, зокрема молоді, що призводить до зростання терористичних груп та посилення екстремізму. Конфлікт сприяє поглибленню соціального розколу, посилюючи недовіру та ворожнечу між різними етнічними та релігійними групами.

1.3 Роль США в історії арабо-ізраїльського конфлікту

В арабо-ізраїльському конфлікті США відіграють значиму роль, протягом десятиліть суттєво впливаючи на його розвиток та характер. Розглянувши історію цього конфлікту через призму зовнішньої політики США, можна побачити низку різноманітних стратегій і підходів, що в цілому розкривають геополітичні та стратегічні інтереси США в регіоні Близького Сходу.

Арабо-ізраїльський конфлікт бере свій початок із формування держави Ізраїль у 1948 році, що викликало серйозне обурення серед арабських країн, які сприймали цей акт як порушення міжнародного права та захищали ідею палестинської незалежності. США уважно спостерігали за цими подіями і стали на бік формування держави Ізраїль.

Роль Сполучених Штатів Америки в арабо-ізраїльському конфлікті проявляється в різних аспектах політики, дипломатії та військової підтримки. З цієї перспективи можна виділити кілька ключових моментів, що визначають вплив США на розвиток цього конфлікту.

Почнемо з перших років після проголошення держави Ізраїль, коли президент Гаррі Трумен у 1948 році визнав державність Ізраїлю, надавши їй дипломатичну підтримку. Це стало чинником, що зміцнив ізраїльські позиції в регіоні та сприяло формуванню стратегічного союзу між двома державами.

У 1962 році президент Джон Кеннеді заявив про особливі відносини між США та Ізраїлем, а також про постачання військового обладнання Ізраїлю. Під час президентства Ліндона Джонсона видано наказ про надання підтримки Ізраїлю під час Шестиденної війни 1967 року. Після цієї війни адміністрація Річарда Ніксона «зробила ставку» на Ізраїль як стратегічного союзника на Близькому Сході. У війні

Судного дня, коли ЦАХАЛ потерпав від відсутності необхідного озброєння, США організували повітряний міст через Європу, з метою швидкого постачання Ізраїлю американської зброї.

Президент Джеральд Форд у 1975 році брав участь у підписанні Угоди про розведення сил між Ізраїлем і Єгиптом. Крім того, він зобов'язався поставляти сучасне озброєння Ізраїлю та не допускати воєнної переваги арабських країн.

У 1978 році, під час президентства Джиммі Картера було укладено Кемп-Девідський мирний договір між Ізраїлем і Єгиптом, де сторони підписали два документи – «Рамки миру на Близькому Сході» та «Рамки для укладання мирного договору між Єгиптом і Ізраїлем» [7].

Не можна не відзначити вагомість американської фінансової допомоги для Ізраїлю, що в період президентства Рональда Рейгана з 1985 року зросла до 3 мільярдів доларів у рік. Допомога виділялась Конгресом на військові й цивільні потреби Ізраїлю [32]. Це зробило Ізраїль однією з найбільш потужних військових держав у регіоні, що, з одного боку, зміцнило безпеку країни, а з іншого – політично наблизило до США.

За часів президентства Джорджа Буша-старшого, у 1989 році, Ізраїль став першою країною, визнаною основним союзником США поза НАТО, що дозволило ЦАХАЛу брати участь в американських військових проєктах. Також спостерігалось активне сприяння переговорам під егідою США, що в 1991 році завершилося конференцією в Мадриді, що не досягла бажаних результатів.

Президент Білл Клінтон відзначився посередницькою місією в ході підписання таких важливих в історії конфлікту документів як «Газа - Єрихон» та «Осло-2», які сприяли миру на Близькому Сході [21].

За президента Дональда Трампа було підписано 4 договори про нормалізацію відносин між Ізраїлем та деякими арабськими країнами (ОАЕ, Бахрейн, Суданом та Марокко). Однак, важливо зазначити, що роль США у конфлікті також неодноразово була предметом критики. Рішення президента Дональда Трампа про перенесення посольства США в Ізраїлі з Тель-Авіва до Єрусалима було сприйняте багатьма арабськими країнами як дія, що підірвала досягнення миру в регіоні.

За часів президенства Джо Байдена, на знак підтримки, збройні сили США перемістити кораблі ВМС США та військові літаки США ближче до Ізраїлю. Також Сполучені Штати виразили підтримку Ізраїлю і його право захищатися від терористичних актів.

У кінцевому підсумку, роль США в арабо-ізраїльському конфлікті важко недооцінити. Від початку підтримки Ізраїлю в 1948 році донині, американська політика впливала на вираз конфлікту, сприяла мирним переговорам, але також піддавалася критиці за свої дії. Проте, ця роль залишається однією з ключових в досягненні миру та стабільності на Близькому Сході.

Отже, арабо-ізраїльський конфлікт має глибокі історичні корені, що сягають заснування держави Ізраїль в 1948 році. Цей конфлікт пройшов через багато етапів, включаючи війни, мирні переговори та періоди напруженості. Роль США у цьому процесі є істотною та стабільною, охоплює дипломатичну підтримку Ізраїлю та намагання зблизитись із арабськими країнами.

Відіграючи ключову роль у близькосхідній політиці, США використовують це для підтримки Ізраїлю та забезпечення власних стратегічних інтересів у регіоні. Політика США в регіоні, часто, балансує між підтримкою Ізраїлю та відносинами з іншими арабськими країнами. Ця двояка політика вказує на прагнення США збалансувати свої стратегічні інтереси у регіоні, включно з безпекою Ізраїлю, доступом до енергетичних ресурсів та боротьбою з тероризмом.

Протягом десятиліть, зокрема під час президентства Річарда Ніксона, Джиммі Картера, Рональда Рейгана та інших, США активно втручалися в події регіону, надаючи Ізраїлю військову, економічну та політичну підтримку. Це допомогло Ізраїлю значно підсилити свої оборонні можливості, але також – спровокувало критику з боку арабських країн та міжнародної спільноти, що звинувачували США в односторонній підтримці та порушенні принципів справедливості та міжнародного права.

Незважаючи на складність конфлікту, США брали активну участь у мирних переговорах та ініціативах. Зокрема, під час Кемп-Девідських угод (1978) та Осло-2 (1995), США виступили як посередник між Ізраїлем та його арабськими сусідами. Ці

домовленості дали певний прогрес у напрямку мирного врегулювання конфлікту, хоча і не змогли повністю вирішити кореневі причини напруженості.

Угоди Авраама 2020 року, підписані за президентства Дональда Трампа, сприяли нормалізації відносин між Ізраїлем та декількома арабськими державами, що може свідчити про зміну парадигми в регіональній політиці. Ці угоди демонструють зміщення у фокусі від конфліктів до співпраці, що змінить майбутній розвиток ситуації на Близькому Сході.

Роль США у майбутньому врегулюванні конфлікту залишиться ключовою, хоча й потребує більш збалансованішого врахування інтересів обох сторін.

Конфлікт продовжує впливати на геополітичну ситуацію на Близькому Сході, створюючи напругу між країнами регіону та основними міжнародними гравцями.

У цілому, роль США в арабо-ізраїльському конфлікті має довготривалу історію та складні наслідки. Від підтримки формування Ізраїлю, як держави, до сучасних спроб забезпечити стабільність і безпеку в регіоні, Сполучені Штати вплинули на політичний ландшафт Близького Сходу, наражаючись на виклики та критику, оскільки спроби врегулювати конфлікт не завжди були успішними чи однозначно сприйнятими сторонами конфлікту.

РОЗДІЛ 2

ПОЛІТИЧНІ, ЕКОНОМІЧНІ ТА ДИПЛОМАТИЧНІ АСПЕКТИ АРАБО-ІЗРАЇЛЬСЬКОГО КОНФЛІКТУ

2.1 Геополітичне значення Близькосхідного регіону для США

Роль Близького Сходу у світовій геополітиці

Стратегічне розташування, великі поклади ресурсів та історична важливість роблять Близький Схід відомим в глобальному геополітичному контексті. Регіон слугує центром для численних культурних, релігійних та історичних подій, що надають йому значущої політичної ролі. Близький Схід також має критично важливе значення для світової економіки через його великі запаси нафти та газу. Країни цього регіону, а саме: Саудівська Аравія, Іран, Ірак та ОАЕ, є важливими експортерами енергетичних ресурсів, на які опирається світова економіка.

Ключові географічні точки в регіоні:

- Суецький канал, канал, що з'єднує Середземне море та Червоне море. Він позначає умовний кордон між Африкою та Азією, забезпечуючи найкоротший морський шлях між Європою та Азією. Маршрут через Суецький канал дозволяє значно скоротити час і зменшити витрати на перевезення товарів, оминувши довгий шлях навколо Африки. Канал є важливим маршрутом для транспортування нафти та зрідженого природного газу (ЗПГ), що робить його критично важливим для глобальної енергетичної безпеки [68].

- Ормузька протока, що є вузьким водним шляхом між Перською затокою та Оманською затокою. Близько 20% світового експорту нафти проходить через цю протоку, що робить її однією з найважливіших для світової економіки. Будь-які непередбачені події в цьому регіоні можуть мати серйозні наслідки для глобальних цін на нафту та економічної стабільності [64].

- Баб-ель-Мандебська протока, протока, що з'єднує Червоне море з Аденською затокою та Індійським океаном [39]. Вона є важливою для перевезення

нафти, оскільки забезпечує доступ до Суецького каналу. Контроль над цією протокою має стратегічне значення для військових і торгових маршрутів, а також для безпеки постачання енергії [69].

Вплив географічного розташування на військові та торгові маршрути.

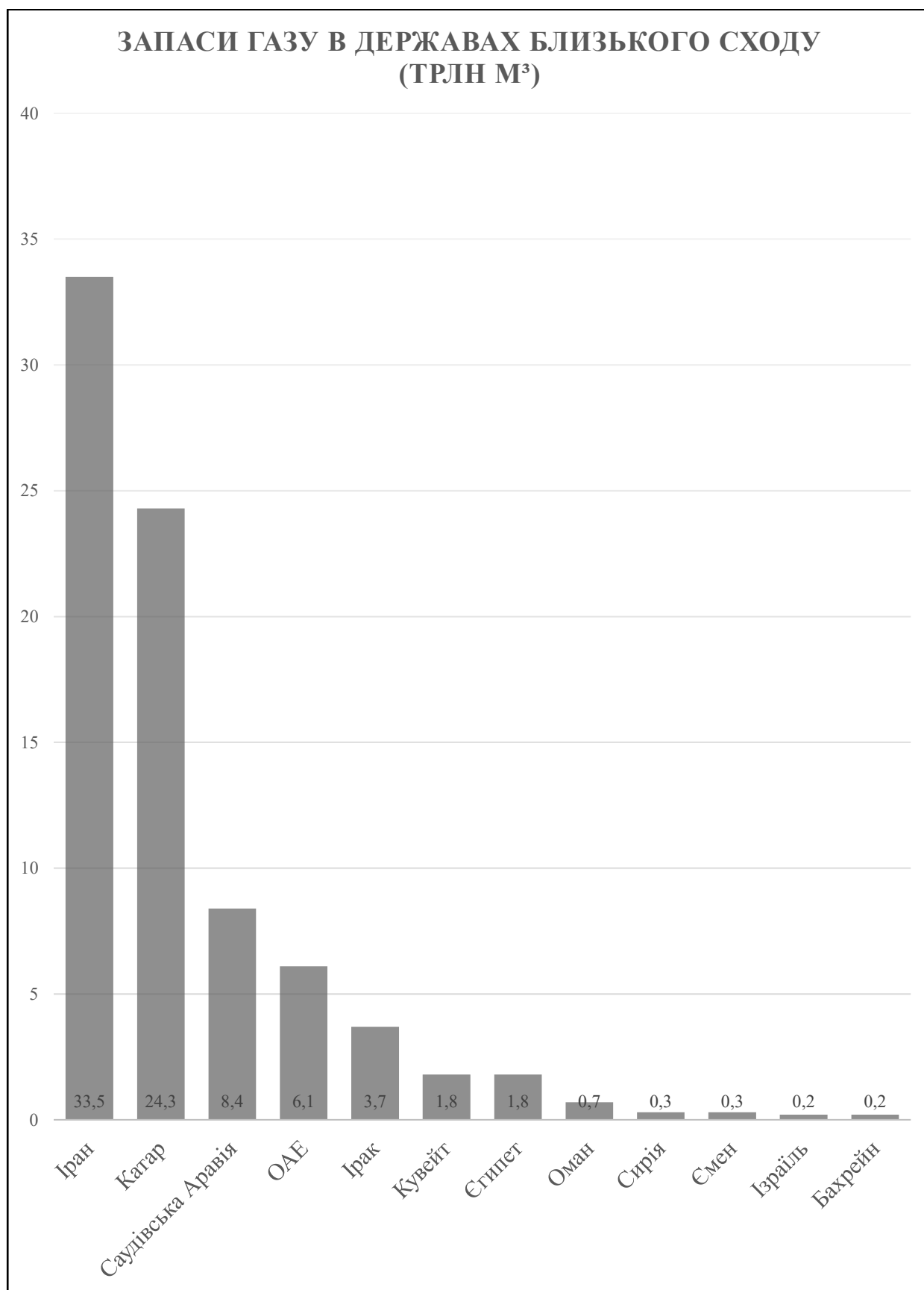
Близький Схід через своє географічне положення володіє ключовим значенням для військових і торгових маршрутів. Контроль над стратегічно важливими протоками та каналами забезпечує перевагу в глобальному політичному та економічному контексті. Суецький канал, Ормузька та Баб-ель-Мандебська протоки є життєво важливими для глобальної торгівлі, оскільки вони забезпечують найкоротші та найефективніші шляхи для транспортування товарів між Європою, Азією та Африкою.

Військова присутність у цьому регіоні також має велике значення. Сполучені Штати Америки мають військові бази в регіоні для забезпечення стабільності та безпеки морських шляхів. Крім того, Близький Схід є ареною для геополітичних конфліктів, які можуть мати глобальні наслідки.

Значення нафтових та газових родовищ Близького Сходу для світової економіки

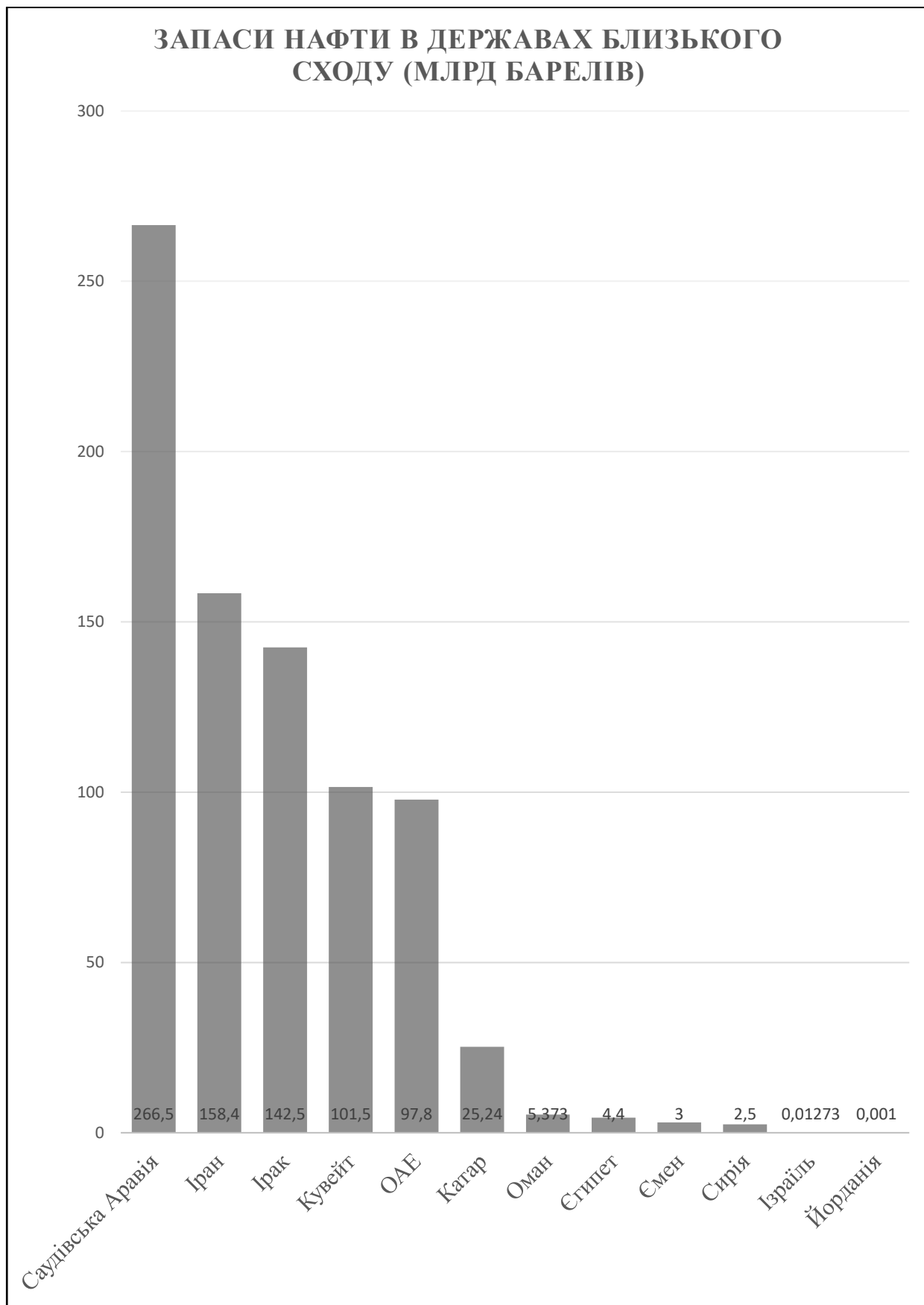
Нафтові та газові родовища на Близькому Сході мають велике значення для світової економіки. Регіон, особливо такі країни, як Саудівська Аравія, Іран, Ірак, Катар, Кувейт та Об'єднані Арабські Емірати, володіють одними з найбільших у світі запасами нафти і газу (рис. 2.1 та рис. 2.2).

Рис. 2.1. Запаси газу в державах Близького Сходу

Складено автором на основі джерела: [50].

Рис. 2.2. Запаси нафти в державах Близького Сходу

Складено автором на основі джерела: [51].

Ці ресурси забезпечують значну частину світового постачання енергоносіїв, що впливає на економічний розвиток та стабільність у багатьох державах.

На нафту з Близького Сходу припадає близько 30% світового видобутку, що робить цей регіон критично важливим для світового нафтового ринку. Ціни на нафту мають суттєвий вплив на світову економіку, а будь-які зміни в обсягах видобутку або політична нестабільність у регіоні можуть спричинити серйозні коливання цін.

Газові родовища також мають велике значення, оскільки вони є важливим джерелом енергії для багатьох держав, особливо в Європі та Азії. Близькосхідний газ експортується у вигляді зрідженого природного газу (ЗПГ), що дозволяє транспортувати його на великі відстані.

Вплив близькосхідних енергоресурсів на енергетичну безпеку США

Енергетичні ресурси Близького Сходу вже досить довгий час відіграють важливу роль у забезпеченні енергетичної безпеки США. Протягом багатьох десятиліть США залежали від імпорту нафти з Близького Сходу для задоволення своїх енергетичних потреб. Хоча США значно знизили свою залежність від імпорту за рахунок розвитку технологій видобутку сланцевої нафти та газу, Близький Схід все ще залишається важливим гравцем на світовому енергетичному ринку.

Енергетична безпека США залежить не лише від фізичної наявності ресурсів, але й від стабільності їх постачання та стабільних цін. Політична та економічна стабільність в державах Близького Сходу, які є основними постачальниками нафти, впливає на світовий ринок, а отже, і на економіку США.

Політика США щодо енергетичних ресурсів регіону

Політика США в області енергетичних ресурсів на Близькому Сході включає кілька важливих аспектів:

- Регіональна стабільність та безпека. США беруть активну участь в політичних та військових справах на Близькому Сході з метою забезпечення стабільності в регіоні. Це включає підтримку союзників, військову присутність та дипломатичні зусилля для врегулювання конфліктів.

- Диверсифікація джерел енергії. Сполучені Штати Америки прагнуть зменшити свою залежність від імпорту нафти шляхом розвитку власних ресурсів, таких як сланцева нафта та газ, а також інвестування в альтернативні джерела енергії.
- Економічні санкції. США використовують економічні санкції як інструмент впливу на країни регіону, такі як Іран, щоб контролювати їхні дії та обмежувати можливості фінансування діяльності, яка суперечить інтересам США.
- Енергетична дипломатія. США активно співпрацюють з державами-експортерами нафти та газу на Близькому Сході, щоб забезпечити стабільні поставки та ціни на енергоносії. Це включає дипломатичні зусилля для вирішення конфліктів і підтримки ринкової стабільності.

Військова присутність США у регіоні Близького Сходу

Військова присутність США на Близькому Сході справила значний вплив на політичну стабільність та безпеку регіону. З моменту закінчення Другої світової війни та початку холодної війни, США активно підтримували свою військову присутність в цьому стратегічно важливому регіоні. Основними цілями є:

- Забезпечення доступу до нафтових ресурсів. Близький Схід є одним з найбільших експортерів нафти у світі, що робить регіон надзвичайно важливим для світової економіки.
- Стимування агресії. Присутність американських військових баз та флоту спрямована на стримування агресивних дій з боку таких держав, як Іран.
- Підтримка союзників. США підтримують довгострокові стратегічні відносини з Ізраїлем, Саудівською Аравією та іншими державами регіону, забезпечуючи їх військовою та економічною підтримкою.

Боротьба з тероризмом та екстремізмом в регіоні

Боротьба з тероризмом і екстремізмом є однією з основних цілей політики США на Близькому Сході. Основними аспектами цієї боротьби є:

- Антитерористичні операції. З 2001 року, після терактів 11 вересня, США проводять широкомасштабні військові операції проти терористичних угруповань, таких як «Аль-Каїда» та ІД. Ці операції включають як наземні, так і повітряні удари, спеціальні операції та підготовку місцевих сил.

- Міжнародне співробітництво. Співпраця з союзниками по НАТО та регіональними партнерами є ключовим елементом успіху в боротьбі з тероризмом. Це включає обмін розвідданими, спільні операції та дипломатичні зусилля для зменшення фінансування тероризму.

- Соціально-економічні заходи. США та їх союзники також зосереджуються на програмах, спрямованих на зменшення радикалізації шляхом покращення економічних умов та підтримки освітніх ініціатив.

Вплив політичної стабільності на регіональну та глобальну безпеку на Близькому Сході

Політична стабільність на Близькому Сході має суттєвий вплив як на регіональну, так і на глобальну безпеку. Основними аспектами цього впливу є:

- Економічна стабільність. Стабільна політична ситуація сприяє безперебійному видобутку та експорту нафти, що важливо для світової економіки. Перебої в поставках можуть спровокувати глобальну економічну кризу.

- Соціальна стабільність. Політична стабільність допомагає зменшити рівень насильства та гуманітарні кризи, які можуть виникати внаслідок збройних конфліктів та тероризму.

- Міграційні потоки. Конфлікти та нестабільність на Близькому Сході призводять до масових міграційних потоків, що створює додаткове навантаження на сусідні держави та Європу. Стабільність у регіоні допомагає зменшити ці потоки.

- Розповсюдження зброї масового ураження. Стабільні уряди менш схильні до розробки або розповсюдження зброї масового ураження, що зменшує загрозу глобальній безпеці.

Співпраця США з ООН у врегулюванні конфліктів на Близькому Сході

США відіграють важливу роль у зусиллях Організації Об'єднаних Націй (ООН) щодо врегулювання конфліктів на Близькому Сході. Як один з постійних членів Ради Безпеки ООН, США володіють правом вето, що надає їм велику вагу у процесі прийняття рішень [40]. Сполучені Штати Америки активно підтримують миротворчі місії ООН у регіоні, надаючи фінансову, логістичну та військову допомогу.

Участь США в альянсах та коаліціях

США є провідним членом Північноатлантичного альянсу (НАТО) і відіграють ключову роль у його стратегіях на Близькому Сході. НАТО здійснює операції, спрямовані на стабілізацію регіону, боротьбу з тероризмом та підтримку місцевих сил безпеки.

Окрім НАТО, США очолюють міжнародні коаліції, що мають на меті боротьбу з терористичними угрупованнями, зокрема з ІД. Глобальна коаліція проти ІД, до якої входять понад 80 країн, проводить військові операції, фінансові санкції, пропагандистську роботу та програми стабілізації на територіях, звільнених від ІД. США координують зусилля цієї коаліції, надаючи логістичну підтримку та проводячи авіаудари [58].

Вплив США на рішення міжнародних організацій щодо Близького Сходу

США мають суттєвий вплив на рішення міжнародних організацій стосовно Близького Сходу завдяки своїй економічній, військовій та дипломатичній потужності. Вони беруть активну участь в діяльності таких організацій, як Міжнародний валютний фонд (МВФ) та Світовий банк, які надають фінансову підтримку державам регіону. Також, США використовують свої дипломатичні канали для впливу на рішення ООН, Європейського Союзу та інших регіональних організацій щодо санкцій, миротворчих операцій та гуманітарної допомоги.

Зокрема, США активно просувають санкційну політику проти Ірану через його ядерну програму та підтримку терористичних організацій, використовуючи свій вплив у ООН та інших міжнародних організаціях. Крім того, США захищають інтереси Ізраїлю в ООН, часто блокуючи резолюції, які вони вважають несправедливими щодо Ізраїлю.

Вплив американських релігійних груп на політику США щодо Близького Сходу

Американські релігійні групи значною мірою впливають на формування політики США щодо Близького Сходу:

- Християни-євангелісти. Євангелічні групи в США активно підтримують Ізраїль, мотивуючи своє ставлення релігійними переконаннями щодо біблійних

пророцтв та відновлення Єрусалима. Вони лобіюють політичну підтримку Ізраїлю і впливають на прийняття рішень американською урядовою владою [47].

- Єврейські організації. Американські єврейські організації, такі як АІРАС (Американо-ізраїльський комітет з громадських зв'язків), мають значний вплив на зовнішню політику США. Їх діяльність спрямована на захист інтересів Ізраїлю, а також вони активно працюють над зміцненням американо-ізраїльських відносин [48].

- Мусульманські групи. Незважаючи на те, що їх вплив може бути меншим, ніж у євангелічних християн та єврейських організаціях, американські мусульманські громади також намагаються вплинути на політику США щодо Близького Сходу. Вони спрямовують свої зусилля на відновлення стосунків між США і мусульманськими державами, а також виступають за права палестинців [61].

2.2 Роль США в економічних відносинах з країнами Близького Сходу

Торговельні відносини між США та країнами Близького Сходу

США підтримують активні торговельні відносини з багатьма державами Близького Сходу. Основні товари, що експортуються з США до цього регіону, включають технології, зброю, транспортні засоби, медичне обладнання та сільськогосподарську продукцію. Зі свого боку, США імпортують з Близького Сходу переважно нафту та нафтохімічні продукти.

Саудівська Аравія, ОАЕ, Катар, Ізраїль та Єгипет є серед найбільших торговельних партнерів США в регіоні. Угоди про вільну торгівлю (FTA) допомагають полегшити торгівлю США з державами Близького Сходу і сприяють економічному зростанню.

Інвестиції США в регіоні

США активно інвестують у Близький Схід, зосереджуючись на енергетиці, інфраструктурі, технологіях та фінансових послугах. Американські компанії, такі як ExxonMobil та Chevron мають значні інвестиції у видобутку та переробці нафти і газу, що є важливим сектором економік багатьох держав регіону [62].

Крім того, Сполучені Штати Америки інвестують у розвиток інфраструктури та технологічні стартапи, особливо в ОАЕ та Ізраїлі, які відомі своїм динамічним економічним середовищем. Ці інвестиції не тільки сприяють економічному розвитку країн Близького Сходу, але й зміцнюють геополітичний вплив США у регіоні.

Економічні санкції та їхній вплив на політику регіону

Економічні санкції використовуються як важливий інструмент зовнішньої політики США у відношенні до держав Близького Сходу. Їх мета полягає в стримуванні дій, які на думку США, створюють загрозу для міжнародної безпеки або порушують права людини.

Іран виступає одним із основних об'єктів економічних санкцій США. Санкції включають обмеження на експорт нафти, фінансові транзакції та торгівлю різними товарами. Вони суттєво впливають на економіку Ірану, сприяючи інфляції та викликаючи економічний занепад [48]. Водночас, санкції призначені для стимулювання Ірану до переговорів щодо його ядерної програми та зменшення його участі в регіональних конфліктах.

Також санкції застосовуються проти Сирії, Венесуели, та інших країн, що мають напружені відносини з США [67]. Ці заходи впливають на внутрішню політику даних держав, спонукаючи їхні уряди шукати альтернативні джерела економічної підтримки та переглядати свої зовнішньополітичні стратегії.

Отже, Сполучені Штати Америки відіграють ключову роль на Близькому Сході в геополітичному та економічному контекстах. Стратегічне розташування регіону, наявність великих запасів нафтових і газових ресурсів, а також важливі торговельні маршрути, такі як Суецький канал, Ормузька та Баб-ель-Мандебська протоки, надають йому стратегічно важливе значення для світової політики та економіки.

Окрім того, США забезпечують військову присутність у регіоні для підтримання стабільності та безпеки, захисту доступу до енергетичних ресурсів і стримування агресії з боку потенційних противників, таких як Іран. Проте, боротьба з тероризмом залишається пріоритетом, зокрема через антитерористичні операції та міжнародне співробітництво.

Американські інтереси в енергетичних ресурсах також грають значну роль в їхній політиці на Близькому Сході. Не зважаючи на те, що Сполучені Штати зменшили свою залежність від імпорту нафти завдяки розвитку власних енергетичних ресурсів, стабільність поставок нафти з Близького Сходу все ще залишається критично важливою для світової економіки. Політична нестабільність у регіоні може вплинути на глобальні енергетичні ринки і, відповідно, може мати серйозні наслідки для економіки США.

Економічні санкції є важливим інструментом американської політики відносно держав Близького Сходу. Вони мають на меті стримування дій, які загрожують міжнародній безпеці, зокрема ядерну програму Ірану та підтримку тероризму. Санкції серйозно впливають на економіку цих країн, примушуючи їх до переговорів та змін у своїй поведінці.

Американські інвестиції в регіоні, особливо в енергетичну сферу, інфраструктуру та технологічні стартапи, сприяють економічному розвитку держав Близького Сходу та зміцнюють геополітичний вплив США. Співпраця з міжнародними організаціями та участь у міжнародних коаліціях також підкреслюють значення Близького Сходу в зовнішній політиці США.

Таким чином, при формуванні політики США на Близькому Сході, геополітичні, економічні та релігійні аспекти відіграють вирішальну роль, перетворюючи регіон на центральний для американської зовнішньої політики. Ці фактори формують основи політики США у регіоні та впливають на їхню активну участь у вирішенні арабо-ізраїльського конфлікту.

2.3 Переговори та ініціативи умиротворення процесу

Перспективи ізраїльсько-палестинських переговорів виглядають досить не втішно, оскільки розбіжності між сторонами посилились після угод Авраама, конфлікту між Ізраїлем і ХАМАСом у 2021 році, та ескалації насильства, що почалася у 2022 році, що став найсмертоноснішим для ізраїльтян та палестинців Західного берега, з часу завершення другої інтифади в 2005 році. Крім того, малоімовірно, що

палестинці отримують від Ізраїлю пакет поступок, що був би більш сприятливим, ніж ті, що вони відхилили в минулому, а політичні розбіжності між ХАМАСом та Палестинською Автономією залишаються викликом для будь-якого майбутнього врегулювання конфлікту шляхом переговорів.

Експерти кажуть, що така динаміка збільшила перспективу вирішення проблеми в рамках однієї держави, що, на думку деяких, уже стала реальністю. Багато спостерігачів вважають такий результат ризикованим, враховуючи можливість того, що з арабами, які складають принаймні половину населення, Ізраїль вже не буде єврейською державою. І якщо Ізраїль відмовить палестинцям у рівних правах, аби залишитися єврейською державою, це підірве його майбутнє як демократичної держави. Незважаючи на ці занепокоєння, існує певний інтерес до ідеї єдинодержавного рішення: у січні 2023 року спільне ізраїльсько-палестинське опитування показало, що 52 відсотки арабських громадян Ізраїлю підтримали б ідею спільної держави з рівними правами для євреїв та палестинців, у порівнянні з лише 20 відсотками єврейських громадян Ізраїлю. Приблизно кожен третій палестинець заявив, що підтримає такий план [22].

Після першої війни в Перській затоці у 1991 році був започаткований новий мирний процес, що складається з двосторонніх переговорів між Ізраїлем та палестинцями, Йорданією, Сирією та Ліваном, який дав неоднозначні результати. Серед важливих подій була Декларація Принципів між Ізраїлем та Організацією визволення Палестини (ОВП) від 13 вересня 1993 року, що передбачала розширення прав та можливостей палестинців та певний територіальний контроль, мирний договір між Ізраїлем і Йорданією від 26 жовтня 1994 року та угоду Осло II від 28 вересня 1995 року, яка призвела до створення Палестинської автономії (ПА) для управління Західним берегом та Сектором Гази. Однак ізраїльсько-сирійські переговори були переривчастими і складними, і в 2000 році були відкладені на невизначений термін. Ізраїльсько-ліванські переговори також не мали успіху, що призвело до одностороннього виведення Ізраїлю з південного Лівану 24 травня 2000 року. Президент Клінтон провів саміт з ізраїльськими та палестинськими лідерами в Кемп-Девіді щодо питань остаточного статусу в липні того ж року, але вони не

дійшли згоди. Палестинське повстання чи інтифада почалася у вересні. 6 лютого 2001 Аріель Шарон був обраний прем'єр-міністром Ізраїлю і відкинув кроки, зроблені в Кемп-Девіді і після нього.

30 квітня 2003 року Сполучені Штати, ООН, Європейський Союз та Росія (відомі як «Квартет») представили «Дорожню карту» до палестинської державності. Вона не була втілена. Ізраїль в односторонньому порядку вийшов із сектора Газа та чотирьох невеликих поселень на Західному березі у серпні 2005 року. 9 січня 2005 року Махмуд Аббас став президентом Палестинської Автономії. Перемога ХАМАСу, який Ізраїль та США вважають терористичним угрупованням, на палестинських парламентських виборах у січні 2006 року ускладнила перспективи миру, оскільки Сполучені Штати, Ізраїль та Квартет не бажали мати справу з урядом на чолі з ХАМАСом, доки він не відмовиться від насильства, не визнає Ізраїль і не прийме попередні ізраїльсько-палестинські угоди. Розпуск Аббасом уряду на чолі з ХАМАСом у відповідь на насильницьке захоплення сектору Газа ХАМАСом у червні 2007 року призвів до відновлення міжнародних контактів з Палестинською Автономією. 27 листопада на міжнародній конференції в Аннаполісі, штат Меріленд, президент Буш зачитав Спільну угоду, в якій Аббас та ізраїльський прем'єр-міністр Ехуд Ольмерт домовилися одночасно відновити двосторонні переговори щодо основних питань і реалізувати «Дорожню карту». 21 травня 2008 року Ізраїль, Сирія та Туреччина оголосили, що Сирія та Ізраїль розпочали непрямі мирні переговори в Стамбулі через турецьких посередників. Згодом, в кінці року, вибори в Ізраїлі та США, здавалося, зірвали переговори за всіма напрямками, а закінчення перемир'я між Ізраїлем і ХАМАСом у грудні та наступне спалах насильства в Газі призвели до офіційного припинення мирних переговорів. Президент Обама підтвердив підтримку США дводержавного рішення ізраїльсько-палестинського конфлікту та призначив колишнього сенатора Джорджа Мітчелла своїм спеціальним посланником з питань миру на Близькому Сході, але переговори так і не були відновлені [31].

Взаємне визнання Ізраїлю та ОВП

9 вересня 1993 року голова ОВП Ясір Арафат визнав право Ізраїлю на існування, ухвалив резолюції 242 та 338 Ради Безпеки ООН, мирний процес на

Близькому Сході та мирне вирішення конфліктів. Він відмовився від тероризму і насильства і зобов'язався їх запобігати, заявив, що статті Палестинської хартії, що суперечать його зобов'язанням, недійсні, зобов'язався внести зміни до Статуту до Палестинської національної ради і закликав свій народ відмовитися від насильства. Прем'єр-міністр Ізраїлю Іцхак Рабін визнав ОВП представником палестинського народу та погодився вести з нею переговори [14].

Декларація принципів

29 серпня 1993 року Ізраїль та палестинці оголосили про досягнення ними домовленості щодо Декларації принципів тимчасового самоврядування для Західного берегу та сектора Газа після таємних переговорів в Осло (Норвегія) з січня 1993 року. З набранням чинності 13 жовтня вона передбачала самоврядування палестинців у Газі та Єрихоні; передачу повноважень щодо внутрішніх справ на Західному березі та в секторі Газа палестинцям; обрання Палестинської ради з юрисдикцією над Західним берегом і Сектором Газа. Протягом перехідного періоду Ізраїль продовжуватиме нести відповідальність за зовнішню безпеку, а також за внутрішню безпеку та громадський порядок у поселеннях. Переговори про постійний статус розпочнуться на третьому році тимчасового правління та можуть включати Єрусалим [8].

Угода щодо сектору Газа та району Єрихону

Підписана угода 4 травня 1994 року передбачає, що Ізраїль здійснить прискорене та заплановане виведення ізраїльських збройних сил із Сектору Гази та з району Єрихону, що розпочнеться негайно після підписання цієї Угоди. Ізраїль має завершити такий вихід протягом трьох тижнів із цієї дати. Також, як зазначено в цій Угоді, Ізраїль передає повноваження від ізраїльського військового уряду та його цивільної адміністрації Палестинській владі. Повноваження Палестинської влади охоплюють усі питання, що належать до її територіальної, функціональної та персональної юрисдикції. Також одна із статей містить домовленість, що Ізраїль та Палестинська адміністрація прагнуть сприяти взаєморозумінню та толерантності та, відповідно, утримуються від підбурювання, включаючи ворожу пропаганду, один проти одного, і, не порушуючи принципу свободи вираження поглядів, вживатимуть

юридичних заходів для запобігання такому підбурюванню будь-якими організаціями, групами або окремими особами в межах їх юрисдикції [3].

Мирний договір між Ізраїлем та Йорданією

Цей договір офіційно закінчив стан війни між двома країнами. Договір про мир між Йорданією та Ізраїлем було підписано 26 жовтня 1994 року на південному кордонному переході Ваді'Араба. Договір гарантував Йорданії відновлення її окупованих земель (приблизно 380 квадратних кілометрів), а також справедливу частку води з річок Ярмук та Йордан. Більше того, договір чітко і остаточно визначив західні кордони Йорданії вперше, поклавши край небезпечній та неправдивій сіоністській тезі про те, що «Йорданія - це Палестина».

Прагнучи закласти міцний фундамент для справедливого, всебічного та стійкого миру, договір також окреслив ряд сфер, в яких переговори мають продовжуватися. З цією метою йорданські та ізраїльські переговорники підписали серію протоколів, які встановлюють взаємовигідний каркас відносин у таких сферах, як торгівля, транспорт, туризм, зв'язок, енергетика, культура, наука, навігація, довкілля, здоров'я та сільське господарство, а також угоди про співпрацю щодо Йорданської долини та регіону Акаба-Ейлат [30].

Тимчасова ізраїльсько-палестинська угода, Західний Берег – сектор Газа

Дана угода, також відома як Осло II, була підписана 28 вересня 1995 року. Додатки присвячені заходам безпеки, виборам, цивільним справам, правовим питанням, економічним відносинам, ізраїльсько-палестинському співробітництву та звільненню в'язнів. Переговори про постійний статус згідно угоди розпочнуться у травні 1996 року. Палестинська рада у складі 82 членів та голова виконавчої Ради будуть обрані після передислокації Сил оборони Ізраїлю з Дженіна, Наблуса, Тулькарма, Калькілії, Рамаллаха та Віфлеєма, а також 450 міст та села. Ізраїль передислокує свої сили до Хеврону, за винятком випадків, коли це необхідно для забезпечення безпеки ізраїльтян. Ізраїль нестиме відповідальність за зовнішню безпеку, а також безпеку ізраїльтян та поселень. Палестинці нестимуть повну відповідальність за зону «А», згідно угоди, шість міст плюс Єрихон. Відповідальність Ізраїлю за загальну безпеку матиме пріоритет над відповідальністю Палестини за

громадський порядок у зоні «Б», згідно угоди, палестинських містах та селах. Ізраїль збереже повну відповідальність у зоні «С», згідно угоди, незаселених районах. Статті Палестинської Хартії, які закликають до знищення Ізраїлю, будуть скасовані протягом двох місяців після інавгурації Ради [13].

Протокол про передислокацію у Хевроні

Одним з найважливіших аспектів є заходи безпеки, що супроводжують передислокацію ізраїльських збройних сил у Хевроні. Це включає розділення відповідальності за безпеку між ізраїльськими силами і палестинською поліцією в різних зонах, а також створення спільних механізмів для запобігання конфліктів і забезпечення громадського порядку. Заходи, що включають спільні патрулі та спільні мобільні підрозділи для моніторингу безпеки в обох зонах. Центр буде координувати спільні заходи безпеки, забезпечуючи обмін інформацією між сторонами щодо можливих загроз та дій, спрямованих на підтримку порядку. Обидві сторони підтверджують своє зобов'язання дотримуватися угоди, що включає заходи щодо безпеки, запобігання тероризму, і забезпечення вільного пересування людей і товарів у межах міста. Ці заходи є ключовими для забезпечення стабільності та безпеки під час і після передислокації, а також важливими для подальшого дотримання мирного процесу і запобігання можливим конфліктам між сторонами [22].

Меморандум Уай-Рівер

Меморандум Уай-Рівер, підписаний 23 жовтня 1998 року, має на меті сприяння виконанню зобов'язань згідно з Тимчасовою угодою від 28 вересня 1995 року та іншими пов'язаними угодами, стосовно Західного берега та сектора Газа. Ізраїль виведе війська із Західного берега в обмін на палестинські заходи безпеки. Обидві сторони зобов'язуються вживати заходів для запобігання тероризму і насильства. Палестинська сторона введе політику нульової терпимості до тероризму, а також вживатиме заходів для роззброєння і заборони нелегальної зброї. Створюється американо-палестинсько-ізраїльський комітет для моніторингу забезпечення безпеки і запобігання контрабанді зброї. Тристоронній комітет (Ізраїль, Палестина, США) збиратиметься для оцінки безпекової ситуації та координації дій проти тероризму. Палестина надасть Ізраїлю список своїх поліцейських і може отримати технічну

допомогу від США та інших донорів. Виконавчий та Центральний комітети ОВП підтвердять лист Арафата президенту Клінтону від 22 січня 1998 року, в якому зазначені статті Палестинської хартії, які були анульовані у квітні 1996 року [29].

Меморандум Шарм-ель-Шейха

4 вересня 1999 року уряд Ізраїлю та Організація звільнення Палестини взяли на себе зобов'язання виконати Перехідну угоду та інші домовленості з метою врегулювання конфлікту, відновивши переговори щодо Постійного статусу з метою досягнення комплексної угоди відповідно до резолюцій Ради Безпеки ООН 242 і 338 протягом року. Плануються також додаткові перегрупування, зокрема передача контролю над територіями, та звільнення палестинських ув'язнених за спеціальним графіком. Обидві сторони погодились на створення морського порту в Газі і відновлення руху в Хевроні, зобов'язуючись до активної співпраці у питаннях безпеки, зокрема боротьби з тероризмом та насильством. Угода передбачає створення сприятливого середовища для мирного розв'язання тривалого конфлікту [27].

Дорожня карта, що ґрунтується на результатах, до постійного вирішення ізраїльсько-палестинського конфлікту на основі принципу двох держав

Ефективна дорожня карта, підтримувана квітетом (США, ЄС, ООН, Росія), передбачає вирішення ізраїльсько-палестинського конфлікту з метою створення двох держав до 2005 року через припинення насильства та тероризму, реформування палестинських інституцій, включно з безпековими структурами, та ізраїльську підтримку у нормалізації життя палестинців. Палестинці мають розробити конституцію та провести вільні вибори, а Ізраїль має вивести війська з окупованих з 2000 року територій та припинити поселенську діяльність. Метою є створення незалежної, демократичної палестинської держави, яка мирно співіснуватиме з Ізраїлем, з вирішенням питань землі та миру на основі резолюцій ООН. Другий етап дорожньої карти, охоплюючий період з червня по грудень 2003 року, фокусується на створенні незалежної палестинської держави з тимчасовими кордонами та атрибутами суверенітету, базуючись на новій конституції. Основні напрямки цього етапу включають ратифікацію конституції, створення офіційної посади прем'єр-міністра, і зміцнення політичних реформ. Міжнародна конференція, скликана

Квартетом, має на меті підтримку економічного відновлення Палестини та ініціювання процесу створення держави з тимчасовими кордонами, а також відновлення відносин між арабськими державами та Ізраїлем. Третій етап дорожньої карти передбачає досягнення угоди про постійний статус та завершення ізраїльсько-палестинського конфлікту у 2004-2005 роках. Основна мета цієї фази — консолідація реформ, стабілізація палестинських інституцій та забезпечення стійкої ефективної безпеки. Планується проведення другої міжнародної конференції для схвалення досягнутих домовленостей та запуску процесу, що має призвести до остаточної резолюції конфлікту, зокрема вирішення питань кордонів, Єрусалиму, біженців та поселень. Заключна угода має базуватися на резолюціях РБ ООН 242, 338 і 1397, забезпечувати справедливе вирішення проблеми біженців та визначення статусу Єрусалиму. Завершальна фаза також передбачає встановлення повних нормальних відносин між арабськими державами та Ізраїлем, що має сприяти загальному мирному врегулюванню на Близькому Сході [23].

Угода про пересування та доступ

Дана угода була укладена 15 листопада 2005 року, включала заклик до відкриття міжнародного прикордонного переходу Рафах з Єгиптом за участю спостерігачів Європейського Союзу 25 листопада, трансляцію через закрите телебачення переходу автобусних конвоїв для палестинських жителів між Західним берегом та сектором Газа. На 15 грудня було заплановано початок експорту товарів з Гази до Ізраїлю та початок будівництва морського порту в Газі [2].

Спільне розуміння

Спільне розуміння, зачитане 27 листопада 2007 року президентом Бушем в Аннаполісі, Меріленд, висвітлює зобов'язання Ізраїлю та палестинців покласти край десятиліттям конфлікту та розпочати нову еру мирного співіснування. Лідери обох сторін, Егуд Ольмерт і Махмуд Аббас, підтримані міжнародною спільнотою, домовились негайно розпочати переговори для досягнення мирного договору, який включатиме вирішення усіх ключових питань, зокрема Єрусалиму, біженців та кордонів. Обидві сторони зобов'язались активно працювати над укладенням угоди до кінця 2008 року, створивши для цього керівний комітет, що скликатиметься

регулярно. Президент Аббас та прем'єр-міністр Ольмерт зобов'язались зустрічатися кожні два тижні для контролю за процесом переговорів, а Сполучені Штати взяли на себе роль моніторингу та оцінки виконання зобов'язань за дорожньою картою 2003 року [4].

Повстання «Арабської весни» 2011 року

Повстання «Арабської весни» 2011 року справили значний вплив на політичний ландшафт Близького Сходу, призвівши до зміни режимів у кількох країнах, включаючи Єгипет, Туніс та Лівію, та спричинивши глибокі соціально-економічні зміни в регіоні. Ці події також вплинули на динаміку арабо-ізраїльського конфлікту. Відновлення конфліктів, зміни урядів і нові соціальні рухи в регіоні сприяли зміні позицій деяких країн щодо Ізраїлю та Палестини, але комплексні мирні переговори так і не були відновлені. У 2020 році палестинська сторона відхилила мирну пропозицію адміністрації президента США Дональда Трампа, відомого як "Угода століття", яка була сприйнята як сильно схильна на користь Ізраїлю. Ця пропозиція включала визнання Ізраїлем суверенітету над значними частинами окупованого Західного берега, включаючи єврейські поселення, та запропонувала Палестині територіальні обміни та інвестиції в їхню економіку. Однак, ключові питання, такі як статус Єрусалиму, біженці та постійні кордони, залишились без прийняттого вирішення.

Незважаючи на відсутність проривів, США зберігають свою прихильність до рішення про створення двох держав. Сполучені Штати Америки продовжують надавати Ізраїлю допомогу в безпеці, одночасно співпрацюючи з палестинцями. Однак визнання адміністрацією Трампа Єрусалиму столицею Ізраїлю та перенесення посольства США ознаменували значну зміну політики. З тих пір адміністрація Байдена підтвердила свою підтримку рішення про створення двох держав і відновила співпрацю з палестинцями.

РОЗДІЛ 3

ПЕРСПЕКТИВИ ВРЕГУЛЮВАННЯ КОНФЛІКТУ ТА РОЛЬ США

3.1 Системний аналіз арабо-ізраїльського конфлікту

Побудова конфігуратора політичної ситуації в регіоні

1. Визначення геополітичної ситуації

Близький Схід – регіон з багатою історією, стратегічним розташуванням та великою кількістю природних ресурсів, зокрема нафти. Цей регіон є центром багатьох світових релігій та відзначається великою етнічною і культурною різноманітністю. Ключові держави, які залучені в арабо-ізраїльський конфлікт, включають Ізраїль та Палестину, а також їхніх арабських сусідів, таких як Єгипет, Іран, Йорданія, Сирія, Ліван та інші.

Державний устрій

Ізраїль — парламентська республіка.

Палестина — автономія, частково визнана держава, з політичними розбіжностями між Західним берегом річки Йордан (керований ФАТХ) та сектором Газа (контрольований ХАМАСом).

Сусідні арабські країни — різні форми правління, включаючи монархії (Йорданія, Саудівська Аравія), республіки (Єгипет, Ліван, Ємен, Сирія).

Мова

Ізраїль — іврит і арабська. Іврит — головна офіційна мова, якою володіє більшість населення. Іврит використовується в урядових установах, освіті та медіа [16]. Це результат активних зусиль відродження мови, що розпочалися ще до заснування Ізраїлю як держави в 1948 році. Сьогодні близько 90% ізраїльських євреїв та 60% ізраїльських арабів вільно володіють івритом [5]. Також широко використовується англійська мова, особливо в бізнесі та серед молоді. Англійська викладається як іноземна мова в школах і є важливою для професійного та економічного зростання.

Палестина – арабська мова, основна мова спілкування, поділена на кілька діалектів, а саме на міські та сільські. Використовується в офіційних документах, медіа та освіті. Це формальна версія мови, яка є спільною для всіх арабських держав [17].

Релігія

Ізраїль – іудаїзм, також значна кількість мусульман та християн.

Палестина – переважно мусульманська, з християнською меншиною.

Економіка

Ізраїль має високорозвинену технологічну економіку, з акцентом на стартапи та інновації. З моменту вибуху ізраїльської стартап-сцени в 1990-х роках Ізраїль зарекомендував себе як найбільший технологічний центр у світі, поступаючись лише Кремнієвій долині. Понад 500 транснаціональних корпорацій – від Google до Apple, IBM до Meta та Microsoft до Intel Corp – працюють в Ізраїлі [9]. Економіка Ізраїлю зазнала значного спаду в останньому кварталі 2023 року після терактів. Її економіка впала на 5,2% порівняно з попереднім кварталом. Багато чого було пов'язано з розривом робочої сили, в результаті якого до збройних сил країни було призвано близько 300 000 резервістів [10]. Війна спричинила несприятливий вплив на економіку Ізраїлю, який помітний на багатьох рівнях. ВВП скоротився, приватне споживання, і особливо інвестиції, різко впали, а експорт скоротився більш помірними темпами. Особливо гостро це вплинуло на будівництво та сільське господарство, де відчувався гострий брак іноземних працівників, на що вплинула заборона на наймання палестинських робітників [6]. Туризм постраждав найбільше, оскільки кількість туристів різко впала. По всьому Ізраїлю ресторани та магазини залишаються порожніми. Невдовзі після вторгнення ХАМАСу в південний Ізраїль і вибуху війни в Газі довгий список авіакомпаній скасував або призупинив більшість своїх рейсів до Тель-Авіва, а багато туристів скасували свої плани відвідати Ізраїль. До операції «Потоп Аль-Акса» кількість відвідувачів Ізраїлю перевищували 300 000 щомісяця. У листопаді 2023 року ця цифра впала до 39 000 [9].

Економіка Палестини в значній мірі підтримується завдяки міжнародній допомозі. Економіка Палестини, особливо в Секторі Гази та Західному березі,

страждає через постійні конфлікти та обмеження, накладені Ізраїлем. Багато палестинців, які працювали в Ізраїлі, втратили можливість працювати через закриття кордонів та безпекові обмеження. Це впливає на їхні доходи та економічну стабільність родин. Обмеження на пересування товарів серйозно обмежують можливості для торгівлі. Економічна блокада Гази ускладнює експорт продукції та імпорт необхідних товарів, що призводить до дефіциту та високих цін на внутрішньому ринку. Постійні військові дії призводять до руйнування інфраструктури, що ускладнює економічний розвиток. Відбудова потребує значних інвестицій, яких наразі бракує через політичну нестабільність.

2. Визначення суб'єктів, які беруть участь у процесі

Сполучені Штати Америки

Ізраїль

Палестина

Єгипет

Йорданія

Сирія

Ємен

Ліван

Саудівська Аравія

Іран

Європейський Союз

Російська Федерація

3. Визначення інтересів суб'єктів

США – забезпечення стабільності та безпеки в регіоні, підтримка Ізраїлю як стратегічного партнера, протидія іранському впливу. США також прагнуть підтримувати процес мирного врегулювання між Ізраїлем і Палестиною.

Ізраїль – забезпечення власної безпеки, збереження суверенітету над спірними територіями, такими як Єрусалим і Західний берег річки Йордан, підтримка союзницьких відносин із США.

Палестина – досягнення незалежності та суверенітету, створення палестинської держави з кордонами в межах 1967 року, отримання міжнародної підтримки, зокрема від арабських держав та ЄС.

Єгипет та Йорданія – підтримка стабільності в регіоні, дотримання мирних угод з Ізраїлем, отримання американської допомоги.

Сирія, Ємен і Ліван – збереження власної безпеки, підтримка палестинців, протидія Ізраїлю.

Саудівська Аравія та Іран – боротьба за вплив у регіоні, підтримка відповідних палестинських фракцій (Іран підтримує ХАМАС, а Саудівська Аравія – ФАТХ).

Європейський Союз – підтримка мирного процесу, надання гуманітарної допомоги тим, хто постраждав внаслідок конфлікту, забезпечення стабільності в регіоні.

Російська Федерація – збільшення впливу в регіоні, протидія американському впливу, підтримка союзників в регіоні.

4. Визначення об'єкту відносно якого суб'єкти вступили у взаємовідносини

Об'єктом відносин є арабо-ізраїльський конфлікт, який включає територіальні суперечки, питання статусу Єрусалиму, права палестинських біженців та загальну безпеку в регіоні.

5. Особливості регіону

Близький Схід, як важливий геополітичний центр, багатий на ресурси, привертає увагу численних світових акторів. Однак, через те, що регіон є осередком постійних конфліктів, існують виклики для забезпечення стабільності. Окрім цього, багато країн Близького Сходу стикаються з проблемами високого рівня безробіття, низького рівня освіти та соціальної нерівності. Сполучені Штати відіграють важливу роль в близькосхідному регіоні, використовуючи свій військовий та дипломатичний вплив для підтримки Ізраїлю і спроб врегулювати конфлікти завдяки мирним переговорам.

6. Визначення суб'єктів, інтереси яких співпадають

Ізраїль + США + Єгипет + Йорданія + Саудівська Аравія + Європейський Союз – забезпечення стабільності та безпеки, протидія іранському впливу, підтримка мирного процесу.

7. *Визначення суб'єктів, інтереси яких протилежні*

Ізраїль + США + Єгипет + Йорданія + Саудівська Аравія + Європейський Союз – Палестина + Сирія + Ліван + Ємен + Іран + Російська Федерація – суперечності щодо територіальних питань, статусу Єрусалиму, прав палестинців.

8. *Визначення проблеми, яку вирішує кожен суб'єкт*

США — забезпечення стабільності в регіоні. США підтримують Ізраїль як стратегічного партнера в регіоні, забезпечуючи його військовою допомогою та дипломатичною підтримкою. Також США зацікавлені в протидії терористичним організаціям (ХАМАС, Хезболла), що діють в регіоні та в протидії іранському впливу.

Ізраїль – забезпечення власної безпеки, захист своїх кордонів від загроз з боку сусідніх країн та терористичних організацій. Збереження контролю над спірними територіями та забезпечення стабільного економічного зростання і технологічного розвитку.

Палестина – створення незалежної держави в межах кордонів 1967 року, припинення ізраїльської окупації та усунення поселень на Західному березі.

Єгипет та Йорданія – підтримка мирних угод, отримання допомоги від США, збереження ролі впливового посередника у близькосхідних справах, забезпечення стабільності для розвитку економіки, зокрема туризму та торгівлі, усунення проблем, через велику кількість палестинських біженців.

Сирія – повернення контролю над Голанськими висотами, окупованими Ізраїлем, зміцнення позицій у регіоні через альянси з Іраном та підтримку Хезболли.

Ємен – подолання гуманітарної катастрофи та відновлення економіки, підтримка палестинців, протидія Ізраїлю.

Ліван – збереження власної безпеки, підтримка палестинців.

Саудівська Аравія – боротьба за вплив у регіоні, протидія впливу Ірану в регіоні, підтримка мирного процесу між Ізраїлем та Палестиною як спосіб зміцнення

регіональної стабільності, забезпечення стабільності для розвитку нафтової промисловості.

Іран – захист своєї ядерної програми від міжнародних санкцій та ізраїльських загроз, збільшення впливу в регіоні, підтримка антиізраїльських угруповань.

Європейський Союз – підтримка вирішення двома державами та мирних переговорів між Ізраїлем та Палестиною, надання гуманітарної допомоги палестинцям та підтримка розвитку інфраструктури.

Російська Федерація – збільшення впливу в регіоні, протидія впливу США та підтримка антиізраїльських настроїв, збереження своїх інтересів у нафтовій та газовій галузях регіону.

9. Визначення спільних цілей

Для багатьох суб'єктів існує спільна ціль – досягти стабільності та безпеки в регіоні, підтримати мирний процес між Ізраїлем та Палестиною, захистити права палестинців та зберегти статус Єрусалиму як відкритого міста.

10. Визначення протилежних цілей

США та Ізраїль — підтримка безпеки Ізраїлю, протидія іранському впливу, збереження статусу-кво.

Палестина, Сирія, Іран та їхні союзники — досягнення незалежності Палестини, збереження прав палестинців, зменшення ізраїльського впливу.

11. Формування альтернативних варіантів досягнення цілей

Аналізуючи ситуацію, яка сформувалася на Близькому Сході регіоні, можна виділити дві потенційні траєкторії розвитку подій:

- Позитивна альтернатива включає в себе активізацію мирних переговорів за підтримки міжнародних організацій, зокрема ООН, реалізацію дводержавного вирішення конфлікту двома державами та економічну підтримку для стабілізації регіону.

- Негативна альтернатива має потенціал ескалації конфлікту через військові дії, зміцнення радикальних груп та збільшення їх впливу в регіоні, втручання з боку третіх країн, що може призвести до ширшого регіонального конфлікту.

Загалом, успіх в досягненні стабільності та безпеки на Близькому Сході вимагає ефективної дипломатії, міжнародної підтримки мирного діалогу та вирішення ключових протиріч між суб'єктами конфлікту.

3.2 SWOT-аналіз ролі США в арабо-ізраїльському конфлікті

Дослідження ролі США в арабо-ізраїльському конфлікті потребує проведення SWOT-аналізу з метою оцінки впливу США на конфлікт, виявлення можливостей для зміцнення позитивного впливу США, визначення ризиків та загроз, а також з метою поглиблення розуміння конфлікту.

Рисунок 3.1. SWOT-аналіз

Сильні сторони	Слабкі сторони
<ul style="list-style-type: none"> — США мають значний політичний, економічний і військовий вплив у світі, що дозволяє їм впливати на дипломатичні зусилля у вирішенні конфлікту; — США традиційно виступають за Ізраїль у міжнародних дискусіях, надаючи політичну та військову підтримку; — США є головним постачальником допомоги Ізраїлю, що сприяє зміцненню їхніх військових та економічних потужностей; — США мають передові розвідувальні служби, що допомагає 	<ul style="list-style-type: none"> — Підтримка Ізраїлю може створювати негативне враження про роль Сполучених Штатів Америки в конфлікті серед арабських країн та інших учасників міжнародного співтовариства, а також послаблювати роль США як нейтрального посередника; — Деякі спроби миротворчої діяльності США у конфлікті можуть бути неефективними або навіть спричиняти поглиблення напруги; — Різні політичні та соціальні групи в США мають протилежні погляди на конфлікт, що може ускладнювати прийняття єдиної зовнішньополітичної стратегії.

<p>їм краще розуміти ситуацію в регіоні та приймати обґрунтовані рішення.</p>	
<p>Можливості</p>	<p>Загрози</p>
<p>— США можуть використовувати свій вплив для стимулювання мирного процесу та переговорів між сторонами конфлікту;</p> <p>— США можуть залучати інші країни та міжнародні організації до спільних зусиль для вирішення конфлікту;</p> <p>— США можуть сприяти економічній співпраці між країнами регіону, що може допомогти знизити напругу.</p>	<p>— Невдалі спроби мирного врегулювання або провокації з боку інших країн можуть призвести до ескалації насильства в регіоні;</p> <p>— Спільна позиція США у конфлікті може призвести до втрати їхнього впливу в регіоні;</p> <p>— У відповідь на дії США можуть активізуватися терористичні групи;</p> <p>— Інші світові держави, такі як Росія чи Китай, можуть скористатися невдачами США для зміцнення свого впливу в регіоні;</p> <p>— Антиамериканські настрої можуть призвести до економічних санкцій або бойкотів американських товарів у регіоні, що негативно вплине на економіку США.</p>

Проведений SWOT-аналіз ролі США в арабо-ізраїльському конфлікті висвітлив численні аспекти, що визначають ефективність та наслідки американської політики в цьому регіоні. Сильні сторони, в основному, базуються на тому, що США мають відмінне економічне становище, потужний військовий потенціал та вагомий політичний вплив у світі. Проте, ці ж самі фактори можуть породжувати слабкі сторони, зокрема через сприйняття США як не нейтрального посередника. Таким

чином, слабкі сторони – це результат не зовсім вдалої нейтральної позиції США в арабо-ізраїльському конфлікті. Можливості представляють собою план реалізації деескалації конфлікту, а саме: проведення діалогу між конфліктуєчими сторонами, залучення інших впливових держав та міжнародних організацій до процесу переговорів, а також сприяння економічній інтеграції в регіоні. Реалізація цих можливостей може призвести до зменшення напруги в регіоні та створення більш стабільної ситуації на Близькому Сході.

Відповідно до даного SWOT-аналізу кількість загроз через роль США в арабо-ізраїльському конфлікті перевищує кількість можливостей. Більшість із цих загроз може спричинити втрату американського впливу в регіоні Близького Сходу.

Щоб досягти успіху в близькосхідній політиці, США мають знайти рівновагу між підтримкою союзників та збереженням нейтралітету, а також розвивати стратегічні партнерства з іншими державами та міжнародними організаціями.

Таким чином, SWOT-аналіз демонструє, що роль США в арабо-ізраїльському конфлікті є багатоаспектною. Для забезпечення стабільності і миру в регіоні, США мають враховувати всі внутрішні та зовнішні фактори.

3.3 Роль США в розв'язанні арабо-ізраїльського конфлікту: сценарії та перспективи врегулювання

Детальний аналіз ролі США в розв'язанні арабо-ізраїльського конфлікту дав можливість запропонувати три сценарії щодо розвитку цього конфлікту: оптимістичний, песимістичний і реалістичний.

Оптимістичний сценарій

У цьому сценарії США виступають як активний посередник і відіграють активну роль у сприянні мирному діалогу між Ізраїлем та арабськими державами, щоб досягти мирного врегулювання конфлікту. Завдяки дипломатичним зусиллям та підтримці обох сторін, США сприяють взаєморозумінню та зміцненню довіри між сторонами, що призводить до значних успіхів у мирних переговорах. США використовуює свій вплив у спонуканні до прийнятті компромісних рішень, що

враховують інтереси Ізраїлю і Палестини, що в кінцевому підсумку призводить до укладення мирного договору. Цей договір вирішує ключові питання, такі як кордони, безпека, біженці, відкриваючи шлях до створення життєздатної палестинської держави поруч з Ізраїлем. Політична, військова, економічна допомога від США сприяє стабільності та розвитку регіону, сприяючи мирному співіснуванню між ізраїльтянами та палестинцями.

Песимістичний сценарій.

У даному сценарії роль США у врегулюванні арабо-ізраїльського конфлікту характеризується підтримкою Ізраїлю та зниженою увагою до інтересів та потреб палестинської сторони. США продовжують асоціювати себе з забезпеченням ізраїльських інтересів та виступати в ролі надійного союзника Ізраїлю, при цьому ігноруючи скарги палестинського народу, що спричиняє зростання напруженості та підриває вірогідність мирних ініціатив, ініційованих США. Як результат, дипломатичні зусилля гальмуються, а недовіра між сторонами поглиблюється. Відсутність значного прогресу призводить до збільшення розчарування та відчаю серед палестинців, що призводить до зростання радикалізації та насильства. Результатом є подальша ескалація конфлікту та загроза безпеці в регіоні, збільшення страждань цивільного населення.

Реалістичний сценарій.

У цьому сценарії США продовжують працювати в ролі ключового гравця в складному і наповненому викликами політичному середовищі, докладаючи зусиль у вирішенні арабо-ізраїльського конфлікту. І, хоча США прагнуть зробити все, для сприяння мирного врегулювання, вони постійно зіштовхуються із реаліями політичних та геополітичних обставин. Подальший прогрес у вирішенні конфлікту залежить від здатності США до взаємодії з усіма зацікавленими сторонами та використання різноманітних дипломатичних інструментів. Вони обирають прагматичний підхід, збалансовуючи свою підтримку Ізраїлю з дипломатичною взаємодією з палестинцями та іншими регіональними учасниками. США визнають складність конфлікту та прагнуть досягти поступового прогресу за допомогою заходів зі зміцнення довіри та цілеспрямованих переговорів. І, хоча вони не можуть досягти

миру в найближчий час через глибокі релігійні, культурні та політичні протиріччя, США сприяють пом'якшенню напруги, зниженню рівня насильства та проведення обмінів ув'язненими чи територіями. Сполучені Штати продовжують відігравати ключову роль у забезпеченні стабільності в регіоні, закладаючи фундамент для майбутніх миротворчих кроків. Газа перебуватиме під владою Палестини, але це буде мирна Газа, а не стартовий майданчик для терористичних атак проти ізраїльських цивільних осіб. Нарешті, Газа та Західний берег будуть возз'єднані під палестинським керівництвом, де ХАМАС не відіграватиме жодної ролі.

Отже, роль США у майбутньому врегулюванні арабо-ізраїльського конфлікту є критично важливою і матиме далекосяжні наслідки. Вона може визначати хід подій у регіоні та впливати на стабільність і безпеку не лише на Близькому Сході, а й у всьому світі. Тоді як оптимістичний сценарій дає надію на мирне врегулювання, песимістичний сценарій підкреслює ризики бездіяльності та прихильності однієї сторони. На практиці роль США, ймовірно, буде серединною і закликатиме до прагматизму, гнучкості та постійної дипломатичної взаємодії. Тому важливо, щоб США приділяли увагу всім аспектам конфлікту та вживали заходів, що сприятимуть миру, справедливості та стабільності.

ВИСНОВКИ

Арабо-ізраїльський конфлікт є однією з найбільш тривалих та складних криз у сучасній міжнародній політиці. Прийняття ООН Резолюції № 181 у 1947 році, яка передбачала поділ Палестини на єврейську та арабську держави, стало однією з ключових подій, що призвели до сучасного конфлікту. Його багаторічна історія вплинула на динаміку відносин між багатьма країнами, зокрема, на близькосхідну політику Сполучених Штатів Америки.

Дослідження присвячене аналізу ролі США у вирішенні та загостренні цього конфлікту, а також оцінці їхньої стратегії на Близькому Сході. Для досконалого розуміння цієї теми мною було додатково розкрито корені та основні аспекти цього конфлікту.

Аналізуючи еволюцію політики США щодо арабо-ізраїльського конфлікту, було виявлено кілька ключових етапів, кожен з яких характеризується певними підходами та стратегіями. Від часу створення Ізраїлю в 1948 році і до нині США дотримуються стратегічного партнерства з цією державою, що значно впливає на баланс сил у регіоні.

США стали основним союзником Ізраїлю. Ця підтримка допомогла Ізраїлю не тільки витримати численні військові конфлікти, але й зміцнити свою економічну і військову потужність.

У ході дослідження встановлено, що американська політика на Близькому Сході піддавалась значним змінам залежно від адміністрацій, які перебували при владі. Так, часи президенства Гаррі Трумена характеризуються початком ізраїльсько-американських відносин, а за президенства Джона Кеннеді розпочалась військова підтримка Ізраїлю Сполученими Штатами. Періоди адміністрацій Джонсона, Ніксона, Форда, Картера, Рейгана, Буша та інших характеризувались різними підходами: від прямих військових інтервенцій в регіоні до дипломатичних ініціатив та мирних процесів.

В ході роботи було виявлено, що США мають ключову роль у багатьох миротворчих процесах, таких як Кемп-Девідські угоди 1978 року та Осло 1993 року.

Проте, незважаючи на численні ініціативи, остаточного вирішення конфлікту досягти не вдалось. Аналізуючи останні роки, особливо адміністрації Трампа та Байдена, можна побачити продовження підтримки Ізраїлю та певні зрушення у відносинах з арабськими країнами через «Авраамові угоди».

Геополітичне значення регіону для США полягає у стратегічному розташуванні Близького Сходу, багатих енергетичних ресурсах та контролі над ключовими транспортними маршрутами. Контроль та вплив у цьому регіоні дозволяє США забезпечувати свої енергетичні потреби, підтримувати глобальний вплив та стримувати регіональні загрози.

Роль США в економічних відносинах з країнами Близького Сходу відзначається широкомасштабною економічною допомогою та інвестиціями. США укладали угоди про вільну торгівлю, надавали фінансову підтримку та сприяли економічному розвитку регіону.

На основі проведеного дослідження можна зробити висновок, що політика США на Близькому Сході, хоча і спрямована на досягнення миру та стабільності, часто відображає їхні стратегічні та економічні інтереси, що іноді ускладнює процес вирішення конфлікту. Важливою складовою цієї політики залишається підтримка безпеки Ізраїлю, яка впливає на відносини з іншими державами регіону.

Для покращення ситуації в регіоні необхідне активне залучення міжнародного співтовариства для створення багатосторонніх платформ для переговорів, підтримати дводержавне рішення, забезпечити постійну гуманітарну підтримку для населення, що постраждало від конфлікту, сприяти діалогу та співпраці. Сполучені Штати могли б більше інвестувати у гуманітарні проекти та розвиток економічної співпраці в регіоні, що сприятиме зміцненню миру та довіри між конфліктуючими сторонами,

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. A short history of the Arab-Israeli conflict [Електронний ресурс]. URL: <https://www.economist.com/graphic-detail/2023/10/18/a-short-history-of-the-arab-israeli-conflict> (дата звернення: 28.04.2024)
2. Agreed documents on movement and access from and to Gaza [Електронний ресурс]. URL: <http://www.israel-mfa.gov.il/MFA/Peace+Process/Reference+Documents/Agreed+documents+on+movement+and+access+from+and+to+Gaza+15-Nov-2005.htm> (дата звернення: 25.04.2024)
3. Agreement on the Gaza Strip [Електронний ресурс]. URL: <http://2001-2009.state.gov/p/nea/rls/22676.htm> (дата звернення: 15.04.2024)
4. Annapolis Conference [Електронний ресурс]. URL: <http://georgewbush-whitehouse.archives.gov/news/releases/2007/11/20071127.html> (дата звернення: 26.04.2024)
5. Arabic language in Israel [Електронний ресурс]. URL: <https://www.milestoneloc.com/what-language-is-spoken-in-israel/> (дата звернення: 12.05.2024)
6. Bank of Israel report [Електронний ресурс]. URL: <https://www.jpost.com/business-and-innovation/article-794580> (дата звернення: 15.05.2024)
7. Camp David Accords [Електронний ресурс]. URL: <https://history.state.gov/milestones/1977-1980/camp-david> (дата звернення: 19.03.2024).
8. Declaration of Principles [Електронний ресурс]. URL: <http://2001-2009.state.gov/p/nea/rls/22602.htm> (дата звернення: 16.04.2024)
9. Israel's economy [Електронний ресурс]. URL: <https://www.aljazeera.com/economy/2024/1/27/has-the-war-on-gaza-hurt-israels-economy> (дата звернення: 14.05.2024)

10. Israel's economy in 2023 [Электронный ресурс]. URL: <https://www.dw.com/en/israeli-economy-moves-toward-normality-despite-the-war/a-68901300> (дата звернения: 14.05.2024)
11. Israel's failed bombing campaign in Gaza [Электронный ресурс]. URL: <https://www.foreignaffairs.com/israel/israels-failed-bombing-campaign-gaza> (дата звернения: 02.05.2024)
12. Israel's forever war [Электронный ресурс]. URL: <https://www.foreignaffairs.com/israel/israels-forever-war-gaza-tom-segev> (дата звернения: 03.05.2024)
13. Israeli-Palestinian Interim Agreement [Электронный ресурс]. URL: <http://2001-2009.state.gov/p/nea/rls/22678.htm> (дата звернения: 18.04.2024)
14. Israel-PLO Recognition [Электронный ресурс]. URL: <http://2001-2009.state.gov/p/nea/rls/22579.htm> (дата звернения: 15.04.2024)
15. John J. Mearsheimer, Stephen M. Walt The Israel Lobby and U.S. Foreign Policy [Электронный ресурс]. URL: https://web.archive.org/web/20110919221127id_/http://www.theseecrettruth.com:80/israelilobby.pdf (дата звернения: 15.02.2024)
16. Language in Israel [Электронный ресурс]. URL: <https://berkleycenter.georgetown.edu/posts/language-in-israel> (дата звернения: 12.05.2024)
17. Language in Palestine [Электронный ресурс]. URL: <https://www.worldatlas.com/articles/what-language-is-spoken-in-palestine.html> (дата звернения: 13.05.2024)
18. Matthew Miller – Department Press Briefing [Электронный ресурс]. URL: <https://www.state.gov/briefings/department-press-briefing-january-3-2024/> (дата звернения: 14.02.2024)
19. Noam Chomsky Fateful Triangle: The United States, Israel, and the Palestinians [Электронный ресурс]. URL: <https://yplus.ps/wp-content/uploads/2021/01/Chomsky-Noam-The-Fateful-Triangle-The-United-States-Israel-and-the-Palestinians.pdf> (дата звернения: 15.02.2024)

20. One-state solution [Электронный ресурс]. URL: <https://www.cfr.org/backgrounder/what-us-policy-israeli-palestinian-conflict#chapter-title-0-8> (дата звернення: 22.04.2024)
21. Oslo Accords [Электронный ресурс]. URL: https://reliefweb.int/report/israel/declaration-principles-interim-self-government-arrangements-oslo-accords?gad_source=1&gclid=Cj0KCQJw_mvBhDwARIsAA-Q0Q5Y_OkXddLns7O3VStjRknNwOrPuXkUxСyxHTRHxOD2MNsJXjb0PIIaAjY YEALw_wcB (дата звернення: 18.03.2024).
22. Protocol Concerning the Redeployment in Hebron [Электронный ресурс]. URL: <http://2001-2009.state.gov/p/nea/rls/22680.htm> (дата звернення: 19.04.2024)
23. Road map for peace [Электронный ресурс]. URL: <http://2002-2009.state.gov/r/pa/prs/ps/2003/20062.htm> (дата звернення: 24.04.2024)
24. The Arab-Israeli Peace Process [Электронный ресурс]. URL: <https://history.state.gov/milestones/1993-2000/oslo> (дата звернення: 19.03.2024).
25. The Biden administration and the Gaza war [Электронный ресурс]. URL: <https://www.brookings.edu/articles/the-biden-administration-and-the-gaza-war-the-view-from-tel-aviv/> (дата звернення: 09.04.2024)
26. The only way for Israel to truly defeat Hamas [Электронный ресурс]. URL: <https://www.foreignaffairs.com/israel/way-israel-truly-defeat-hamas-ayalon> (дата звернення: 21.04.2024)
27. The Sharm el-Sheikh Memorandum [Электронный ресурс]. URL: <https://2001-2009.state.gov/p/nea/rls/22696.htm> (дата звернення: 21.04.2024)
28. The U.S.-Israel partnership [Электронный ресурс]. URL: <https://il.usembassy.gov/furthering-our-relationship-with-israel/> (дата звернення: 01.04.2024)
29. The White River Memorandum [Электронный ресурс]. URL: <http://2001-2009.gov/p/nea/rls/22696.htm> (дата звернення: 20.04.2024)
30. Treaty of Peace [Электронный ресурс]. URL: <http://www.kinghussein.gov.jo/peacetreaty.html#:~:text=The%20Jordan%2DIsrael%>

[20Peace%20Treaty,the%20Yarmouk%20and%20Jordan%20rivers](#) (дата звернення: 17.04.2024)

31. Two-state solution [Електронний ресурс]. URL: https://www.everycrsreport.com/reports/RL33530.html#_Toc293652844 (дата звернення: 23.04.2024)

32. U.S.-Israel Relations [Електронний ресурс]. URL: <https://www.jewishvirtuallibrary.org/u-s-israel-a-special-alliance> (дата звернення: 18.03.2024).

33. Vedant Patel – Department Press Briefing [Електронний ресурс]. URL: <https://www.state.gov/briefings/department-press-briefing-january-11-2024/> (дата звернення: 14.02.2024)

34. What are the roots of the Israel-Palestine conflict? [Електронний ресурс]. URL: <https://www.theguardian.com/world/2023/nov/09/why-israel-palestine-conflict-history> (дата звернення: 01.05.2024)

35. What is Israel-Palestinian conflict about [Електронний ресурс]. URL: https://www.reuters.com/world/middle-east/whats-israel-palestinian-conflict-about-how-did-it-start-2023-10-30/?fbclid=IwAR2oW8nT6Q006hGyXUugVA0dW8NaIczAX8z2s-ALVx9JJnByWH5hgmb6Qzc_aem_AeH_by-p6xjNqkOD9PgYy4NlvDkV97SmY4hT7coy2Q8P441EOgNSPwgMjxOdzMKVrh3z8db3zIINAL0246zLyNtc8 (дата звернення: 27.04.2024)

36. William B. Quandt Peace Process: American Diplomacy and the Arab-Israeli Conflict Since 1967 [Електронний ресурс]. URL: <https://yplus.ps/wp-content/uploads/2021/01/Quandt-William-B.-Peace-Process-American-Diplomacy-and-the-Arab-Israeli-Conflict-Since-1967.pdf> (дата звернення: 15.02.2024)

37. Арабське повстання в Палестині [Електронний ресурс]. URL: <https://themarkaz.org/palestine-1936-sheds-new-light-on-arab-israeli-conflict/> (дата звернення: 05.04.2024).

38. Атака Хезболли [Електронний ресурс]. URL: <https://english.alarabiya.net/News/middle-east/2023/10/08/Israeli-army-radio->

[reports-mortar-shells-fired-from-Lebanon-into-Northern-Israel](#) (дата звернення: 01.04.2024).

39. Баб-ель-Мандебська протока [Електронний ресурс]. URL: <https://vseosvita.ua/library/informacia-do-temi-bab-el-mandebaska-protoka-456624.html> (дата звернення: 14.05.2024)

40. Блокування резолюції РБ ООН [Електронний ресурс]. URL: <https://www.rbc.ua/ukr/news/ssha-zablokirovali-osuzhdayushchuyu-izrail-rezolyutsiyu-sb-oon-20112012195800> (дата звернення: 18.05.2024)

41. Витоки конфлікту [Електронний ресурс]. URL: <https://slovoproslovo.info/z-choho-vse-pochalosya-vytoky-arabo-izrailskoho-konfliktu/> (дата звернення: 20.03.2024).

42. Грабовський Я. Роль США в історії арабо-ізраїльського конфлікту [Електронний ресурс]. URL: <https://nau.edu.ua/site/variables/docs/docsmenu/studnauka/polit2024/%D0%A4%D0%9C%D0%92-%D0%86%D0%BD%D1%84%D0%BE%D1%80%D0%BC%D0%B0%D1%86%D1%96%D0%B9%D0%BD%D0%BE-%D0%BA%D0%BE%D0%BC%D1%83%D0%BD%D1%96%D0%BA%D0%B0%D1%86%D1%96%D0%B9%D0%BD%D1%96%20%D0%B7%D0%B0%D1%81%D0%B0%D0%B4%D0%B8%20%D0%BC%D1%96%D0%B6%D0%BD%D0%B0%D1%80%D0%BE%D0%B4%D0%BD%D0%B8%D1%85%20%D0%B2%D1%96%D0%B4%D0%BD%D0%BE%D1%81%D0%B8%D0%BD.pdf> (дата звернення: 12.04.2024)

43. Грабовський Я. Роль США в розв'язанні арабо-ізраїльського конфлікту [Електронний ресурс]. URL: <http://fmv.nau.edu.ua/wp-content/uploads/2024/04/%D0%9C%D0%B0%D1%82%D0%B5%D1%80%D1%96%D0%B0%D0%BB%D0%B8-%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D1%84%D0%B5%D1%80%D0%B5%D0%BD%D1%86%D1%96%D1%97-%D0%94%D0%B8%D0%BF%D0%BB%D0%BE%D0%BC%D0%B0%D1%82%D1%96%D1%8F-%D0%B2-%D0%BC%D1%96%D0%B6%D0%BD%D0%B0%D1%80%D0%BE%D0%B4%D0%BD%D0%B8%D1%85-%D0%B2%D1%96%D0%B4%D0%BD%D0%BE%D1%81%D0%B8%D0%BD%D0%B0%D1%85-%D1%81%D1%83%D1%87%>

[D0%B0%D1%81%D0%BD%D1%96-%D0%B2%D0%B8%D0%BA%D0%BB%D0%B8%D0%BA%D0%B8-%D1%82%D0%B0-%D0%BF%D0%B5%D1%80%D1%81%D0%BF%D0%B5%D0%BA%D1%82%D0%B8%D0%B2%D0%B8-](#)

[2024_compressed.pdf](#) (дата звернення: 29.02.2024)

44. Гуманітарна криза в Газі [Електронний ресурс]. URL: <https://www.cfr.org/in-brief/israel-hamas-war-humanitarian-crisis-gaza> (дата звернення: 02.04.2024).

45. Декларація Бальфура [Електронний ресурс]. URL: <https://www.theguardian.com/uk-news/2017/oct/17/tfl-bans-ads-displaying-palestinian-objections-to-balfour-declaration> (дата звернення: 03.04.2024).

46. Демократія [Електронний ресурс]. URL: <https://www.cfr.org/article/democracy-and-two-state-solution> (дата звернення: 03.04.2024).

47. Євангелічні християни [Електронний ресурс]. URL: <https://www.holosameryky.com/a/israyil-sssha-ukrjina-rosija-vijna-hamas-gaza/7337188.html> (дата звернення: 13.05.2024)

48. Єврейські організації [Електронний ресурс]. URL: <https://www.aipac.org/about> (дата звернення: 13.05.2024)

49. Ємен оголосив війну Ізраїлем [Електронний ресурс]. URL: <https://twitter.com/NationalIndNews/status/1719343705369251903> (дата звернення: 01.04.2024).

50. Запаси газу в державах Близького Сходу [Електронний ресурс]. URL: https://24tv.ua/economy/hto_volodiye_naybilshimi_zapasami_gazu_u_sviti_infografika_n880156 (дата звернення: 20.04.2024)

51. Запаси нафти в державах Близького Сходу [Електронний ресурс]. URL: <https://merkator.org.ua/dovidnyk/spysok-krajin-za-zapasamy-nafty/> (дата звернення: 20.04.2024)

52. Ізраїльська дилема [Електронний ресурс]. URL: <https://www.cfr.org/article/israeli-dilemma> (дата звернення: 18.03.2024).

53. Інфляція в Ірані [Електронний ресурс]. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/news-mvf-iran/29910007.html> (дата звернення: 07.05.2024)
54. Історія арабо-ізраїльського конфлікту [Електронний ресурс]. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-57059768> (дата звернення: 13.03.2024).
55. Історія арабо-ізраїльського конфлікту [Електронний ресурс]. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-57059768> (дата звернення: 14.02.2024)
56. Історія арабо-ізраїльського конфлікту [Електронний ресурс]. URL: <https://hromadske.radio/podcasts/zustrichi/istoriia-arabo-izrayilskoho-konfliktu-vid-chasiv-osmanskoi-imperii-do-seredyny-xx-ctolittia> (дата звернення: 10.04.2024)
57. Історія конфлікту [Електронний ресурс]. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/arabo-izrayilskyy-konflikt-istoriya/32773942.html> (дата звернення: 15.03.2024).
58. Коаліція проти ІД [Електронний ресурс]. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-world/2819436-koalicia-proti-idil-pidtverdila-gotovnist-do-novogo-etapu-borotbi-z-terorizmom.html> (дата звернення: 10.05.2024)
59. Конфлікт на Близькому Сході [Електронний ресурс]. URL: <https://www.cfr.org/event/conflict-middle-east-israel-hamas-war> (дата звернення: 27.03.2024).
60. Корені арабо-ізраїльського конфлікту [Електронний ресурс]. URL: <https://armyinform.com.ua/2023/10/10/75-rokiv-arabo-izrayilskogo-konfliktu-yak-rozkruchovalas-spiral-nasyilstva-na-blyzkomu-shodi/> (дата звернення: 22.03.2024).
61. Мусульманські групи [Електронний ресурс]. URL: <https://www.aa.com.tr/en/americas/muslims-perform-friday-prayers-protest-near-israeli-embassy-in-us-capital/3070818> (дата звернення: 13.05.2024)
62. Нафтові компанії [Електронний ресурс]. URL: <https://www.unian.ua/economics/energetics/naftovi-kompaniji-ssha-obgovoryuyut-mozhlyvist-zlittya-novini-sogodni-11304833.html> (дата звернення: 06.05.2024)

63. Нова реальність [Електронний ресурс]. URL: <https://www.usip.org/publications/2021/05/israeli-palestinian-conflict-amid-new-reality-and-new-region> (дата звернення: 28.03.2024).
64. Ормузька протока [Електронний ресурс]. URL: <https://usm.media/ormuzka-pid-chas-rozpalu-irano-izrailskogo-konfliktu/> (дата звернення: 14.05.2024)
65. Перебіг конфлікту [Електронний ресурс]. URL: https://vue.gov.ua/%D0%90%D1%80%D0%B0%D0%B1%D0%BE-%D1%96%D0%B7%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BB%D1%8C%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B8%D0%B9_%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D1%84%D0%BB%D1%96%D0%BA%D1%82 (дата звернення: 12.04.2024)
66. Перша інтифада [Електронний ресурс]. URL: <https://zaborona.com/izrayil-zvinuvachuyut-u-zlochinah-proti-lyudyanoi-ta-aparteyidi/> (дата звернення: 19.03.2024)
67. Санкції проти Сирії [Електронний ресурс]. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-world/3159595-ssa-rozsirili-sankcii-proti-sirii-cerez-zlocini-rezimu-asada.html> (дата звернення: 20.04.2024)
68. Суецький канал [Електронний ресурс]. URL: <https://vseosvita.ua/blogs/suetskyi-kanal-56347.html> (дата звернення: 14.05.2024)
69. Транспортування Баб-ель-Мандебською протокою [Електронний ресурс]. URL: <https://zn.ua/ukr/macroeconomics/lohystichnij-hihant-prizupinjaje-rejsi-chervonim-morem-cherez-napadi-na-sudna.html> (дата звернення: 18.05.2024)
70. Угода століття [Електронний ресурс]. URL: <https://tyzhden.ua/uhoda-stolittia-mizh-izrailem-ta-palestynoiu/> (дата звернення: 19.04.2024)
71. Хронологія протистояння [Електронний ресурс]. URL: <https://svidomi.in.ua/page/khronolohiia-arabo-izrailskoho-protystoiannia-z-choho-pochalosiya-i-shcho-vidbuvaetsia-zaraz> (дата звернення: 06.04.2024)
72. Часові та фінансові виміри американської допомоги [Електронний ресурс]. URL: <https://interfax.com.ua/news/blog/916494.html> (дата звернення: 30.03.2024)